

Βρυξέλλες, 9.12.2021
COM(2021) 778 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Οικοδόμηση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων: σχέδιο δράσης για την
κοινωνική οικονομία**

{SWD(2021) 373 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καθημερινά, περίπου 2,8 εκατομμύρια φορείς της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη¹ προσφέρουν απτές και καινοτόμες λύσεις σε βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε. Δημιουργούν και διατηρούν ποιοτικές θέσεις εργασίας, συμβάλλουν στην κοινωνική και εργασιακή ένταξη των μειονεκτουςών ομάδων και στην ισότητα ευκαιριών για όλους, προωθούν τη βιώσιμη οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη, προωθούν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στις κοινωνίες μας, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας της Ευρώπης και αναζωογονούν τις αγροτικές² και εγκαταλελειμμένες περιοχές³ της Ευρώπης.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, πολλοί φορείς της κοινωνικής οικονομίας βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση της κρίσης. Παρήγαγαν μάσκες προσώπου, στήριξαν την ψηφιακή διαδικτυακή εκπαίδευση, βοήθησαν άτομα που είχαν ανάγκη και παρείχαν βοήθεια εγγύτητας στις τοπικές κοινότητες.

Τμήματα της κοινωνικής οικονομίας συμβάλλουν στην **πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση**, παρέχοντας βιώσιμα αγαθά και υπηρεσίες και γεφυρώνοντας το ψηφιακό χάσμα. Τα οικεία συμμετοχικά επιχειρηματικά μοντέλα, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των πολιτών, των εργαζομένων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, συμβάλλουν στο να διασφαλιστεί η επίτευξη δίκαιων μεταβάσεων.

Επίσης, η κοινωνική οικονομία συμβάλλει στην ποικιλομορφία των εταιρικών μορφών στην Ευρώπη, αυξάνοντας τις επιλογές των καταναλωτών και την ποιότητα των προϊόντων/υπηρεσιών. Η κοινωνική οικονομία συμβάλλει σημαντικά στο ΑΕΠ των χωρών στις οποίες είναι περισσότερο ανεπτυγμένη, π.χ. κατά 10 % στη Γαλλία⁴. Για τον λόγο αυτόν συμπεριλήφθηκε ως πυρήνας του οικοσυστήματος «Εγγύτητα και κοινωνική οικονομία», ενός από τα 14 βιομηχανικά οικοσυστήματα που προσδιορίστηκαν κατά την επικαιροποίηση της βιομηχανικής στρατηγικής της ΕΕ⁵.

Η κοινωνική οικονομία μπορεί να συμβάλει στην εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στην υλοποίηση του οικείου σχεδίου δράσης του 2021 και των πρωταρχικών στόχων για το 2030, για παράδειγμα της αύξησης του ποσοστού απασχόλησης και της μείωσης του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η κοινωνική οικονομία απασχολεί περίπου 13,6 εκατομμύρια άτομα: η μισθωτή απασχόληση κυμαίνεται μεταξύ

¹ Διάγραμμα που καλύπτει την ΕΕ των 28. Βλ. Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, *Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union (Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση)*, των Monzon J. L. και Chaves R., 2017, σ. 66.

² Βλ. ανακοίνωση «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές», COM(2021) 345 final.

³ Krlev G., Pasi G., Wruk D., Bernhard M., *Reconceptualizing the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

⁴ <https://www.economie.gouv.fr/leconomie-sociale-et-solidaire>

⁵ Η επικαιροποιημένη βιομηχανική στρατηγική της ΕΕ προτείνει 14 βιομηχανικά οικοσυστήματα, ώστε να ληφθούν υπόψη οι νέες συνθήκες μετά την κρίση της νόσου COVID-19, και αποσκοπεί στην προώθηση του μετασχηματισμού προς μια πιο βιώσιμη, ψηφιακή, ανθεκτική και παγκοσμίου ανταγωνιστική οικονομία, COM(2021) 350 final.

0,6 % και 9,9 % στα διάφορα κράτη μέλη⁶. Αυτό δείχνει την άνιση ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας εντός της ΕΕ, αλλά αποκαλύπτει επίσης ότι υπάρχουν **σημαντικές αναξιοποίητες οικονομικές δυνατότητες και δυνατότητες δημιουργίας θέσεων εργασίας για την κοινωνική οικονομία** σε διάφορα κράτη μέλη και περιφέρειες, εάν ληφθούν κατάλληλα μέτρα.

Η κοινωνική οικονομία συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών για την παροχή ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Συμπληρώνει επίσης τις προσπάθειές τους για την ένταξη των νεαρών ατόμων και των μειονεκτουσών ομάδων [π.χ. ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων, μακροχρόνια ανέργων, ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή από φυλετικές ή εθνοτικές μειονότητες (ιδίως Ρομά), μονογονεϊκών οικογενειών] στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα⁷. Για παράδειγμα, η κοινωνική οικονομία συμβάλλει στη δημιουργία γεφυρών που συνδέουν τα άτομα με αναπηρία με την απασχόληση στην ανοικτή αγορά εργασίας και παρέχει υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για τη στήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσής τους. Επιπρόσθετα, η κοινωνική οικονομία συμβάλλει στη βελτίωση της ισότητας των φύλων. Από τη μία πλευρά, πολλές γυναίκες έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας μέσω θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την κοινωνική οικονομία και, από την άλλη πλευρά, οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες φροντίδας που παρέχει η κοινωνική οικονομία δίνουν στις γυναίκες τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στην ευρύτερη αγορά εργασίας.

Ομοίως, η κοινωνική οικονομία συμβάλλει στην **επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)⁸ σε ενωσιακό και παγκόσμιο επίπεδο**. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η κοινωνική οικονομία συμβάλλει ενεργά παγκοσμίως στη μείωση της φτώχειας, στην προώθηση της μετάβασης σε βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, στην υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή, καθώς και στη βιώσιμη χρηματοδότηση. Ως εκ τούτου, οι συνεργατικοί και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί αποτελούν βασικό πυλώνα της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας της Ευρώπης⁹.

Η κοινωνική οικονομία έχει τη δυνατότητα να αναδιαμορφώσει την οικονομία μετά την πανδημία COVID μέσω βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικών μοντέλων που οδηγούν σε πιο δίκαιο οικολογικό, οικονομικό και κοινωνικό μετασχηματισμό.

Ο **Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας** παρέχει στα κράτη μέλη σημαντικές ευκαιρίες για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικότητας χωρίς αποκλεισμούς. Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη έχουν αποτυπώσει την κοινωνική οικονομία και την επιχειρηματικότητα χωρίς αποκλεισμούς ως προτεραιότητες στα εθνικά τους σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί και θα στηρίζει τα κράτη μέλη στην υλοποίηση των αντίστοιχων σχεδίων τους.

Η κοινωνική οικονομία μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο στη μετάβαση προς πιο όμορφους, βιώσιμους και συμπεριληπτικούς χώρους διαβίωσης και τρόπους ζωής, όπως

⁶ Βλ. Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, *Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union (Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση)*, των Monzon J. L. και Chaves R., 2017, σ. 69.

⁷ Η σημασία της κοινωνικής οικονομίας επισημαίνεται επίσης στο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027 [COM(2020) 758 final].

⁸ <https://sdgs.un.org/goals>

⁹ COM(2020) 493 final.

προωθούνται από το **Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους**¹⁰, προσφέροντας νέες διεπιστημονικές προσεγγίσεις και λύσεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες και στις προσδοκίες των τοπικών κοινοτήτων.

Ωστόσο, ορισμένες από αυτές τις δυνατότητες εξακολουθούν να μην αξιοποιούνται επαρκώς. Η κοινωνική οικονομία παραμένει άγνωστη σε πάρα πολλούς ανθρώπους¹¹. Πολλοί καταναλωτές θέλουν να αγοράζουν πιο υπεύθυνα¹² όσον αφορά τις πηγές των αγαθών και των υπηρεσιών που προμηθεύονται, χωρίς όμως να γνωρίζουν απαραίτητα πώς μπορούν να το κάνουν. Τα μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια δεν είναι πάντοτε άμεσα διαθέσιμα στους φορείς της κοινωνικής οικονομίας. Οι δημόσιες αρχές δεν αξιοποιούν πλήρως τις υφιστάμενες δυνατότητες για να διευκολύνουν την πρόσβαση των κοινωνικών επιχειρήσεων σε δημόσιες συμβάσεις ή σε χρηματοδότηση, ούτε την ευελιξία που προσφέρουν οι ισχύοντες κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις. Καθώς δεν είναι επαρκώς γνωστοί και αναγνωρισμένοι, οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσπάθεια ανάπτυξης και μεγέθυνσης των δραστηριοτήτων τους, γεγονός που αμβλύνει τον οικονομικό και κοινωνικό τους αντίκτυπο. Οι εν λόγω φορείς χρειάζονται περισσότερη και καλύτερη στήριξη για να αναπτυχθούν και να ακμάσουν.

Προκειμένου να βελτιστοποιηθούν οι δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας στην ενιαία αγορά, θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την αναπαραγωγή επιτυχημένων εμπειριών στα διάφορα κράτη μέλη και, όπου είναι δυνατόν, για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων από τοπικό σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης ψηφιακών εργαλείων.

Το παρόν σχέδιο δράσης αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας, στη στήριξη της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας και στην αύξηση της κοινωνικής και οικονομικής μετασχηματιστικής της δύναμης. Προτείνει σειρά δράσεων για την περίοδο 2021-2030. Βασίζεται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα¹³ (SBI) και στην πρωτοβουλία για τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις¹⁴. Εκπονήθηκε μέσω μιας ανοικτής και χωρίς αποκλεισμούς διαδικασίας κατά τη διάρκεια περιόδου δύο ετών¹⁵.

2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει ένα φάσμα φορέων με διαφορετικά επιχειρηματικά και οργανωτικά μοντέλα. Αυτοί δραστηριοποιούνται σε ποικίλους οικονομικούς τομείς: γεωργία, δασοκομία και αλιεία, κατασκευές, επαναχρησιμοποίηση και επισκευή,

¹⁰ COM(2021) 573 final.

¹¹ Η έννοια της κοινωνικής οικονομίας αναγνωρίζεται ελάχιστα ή δεν αναγνωρίζεται καθόλου σε τουλάχιστον 10 χώρες της ΕΕ. Βλ. Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, *Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union (Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση)*, των Monzon J. L. και Chaves R., 2017, σ. 35.

¹² Για παράδειγμα, μια [έρευνα του Ευρωβαρόμετρου](#) του Μαρτίου 2020 έδειξε ότι, σύμφωνα με μια γενικότερη άποψη, ένας από τους αποτελεσματικότερους τρόπους αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων είναι «να αλλάξουμε τον τρόπο που καταναλώνουμε» και «να αλλάξουμε τον τρόπο που παράγουμε και εμπορεύομαστε».

¹³ COM(2011) 682 τελικό.

¹⁴ COM(2016) 733 final.

¹⁵ SWD(2021) 373.

διαχείριση αποβλήτων, χονδρικό και λιανικό εμπόριο, ενέργεια και κλίμα, πληροφόρηση και επικοινωνία, χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, κτηματομεσιτικές δραστηριότητες, επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, εκπαίδευση, ανθρώπινη υγεία και κοινωνική πρόνοια, τέχνες, πολιτισμός και μέσα ενημέρωσης.

Στο πλαίσιο του παρόντος σχεδίου δράσης και των σχετικών πρωτοβουλιών της ΕΕ, η κοινωνική οικονομία καλύπτει φορείς που έχουν τις ακόλουθες βασικές κοινές αρχές και χαρακτηριστικά: την υπεροχή των ανθρώπων καθώς και του κοινωνικού και/ή περιβαλλοντικού σκοπού έναντι του κέρδους, την επανεπένδυση του μεγαλύτερου μέρους των κερδών και των πλεονασμάτων για την άσκηση δραστηριοτήτων προς το συμφέρον των μελών/χρηστών («συλλογικό συμφέρον») ή της κοινωνίας γενικότερα («γενικό συμφέρον») και τη δημοκρατική και/ή συμμετοχική διακυβέρνηση.

Παραδοσιακά, ο όρος «κοινωνική οικονομία» αναφέρεται σε τέσσερις βασικούς τύπους φορέων που παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες στα μέλη τους ή στην κοινωνία γενικότερα: συνεταιρισμούς, εταιρείες αλληλασφάλισης, ενώσεις (συμπεριλαμβανομένων των φιλανθρωπικών οργανώσεων) και ιδρύματα. Είναι ιδιωτικοί φορείς, ανεξάρτητοι από τις δημόσιες αρχές και διαθέτουν ειδική νομική μορφή.

Οι **κοινωνικές επιχειρήσεις**¹⁶ είναι πια γενικά αντιληπτές ως μέρος της κοινωνικής οικονομίας. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις λειτουργούν παρέχοντας αγαθά και υπηρεσίες για την αγορά με επιχειρηματικό και συχνά καινοτόμο τρόπο και δραστηριοποιούνται εμπορικά για την επίτευξη κοινωνικών και/ή περιβαλλοντικών στόχων. Τα κέρδη κυρίως επανεπενδύονται ώστε να επιτευχθεί ο οικείος κοινωνικός στόχος. Η μέθοδος οργάνωσης και ιδιοκτησίας τους βασίζεται επίσης σε δημοκρατικές ή συμμετοχικές αρχές ή εστιάζει στην κοινωνική πρόοδο¹⁷. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν διάφορες νομικές μορφές ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο.

Όροι όπως «επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας», «κοινωνικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις αλληλεγγύης» και «τρίτος τομέας» χρησιμοποιούνται επίσης από ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη, χώρες και διεθνείς οργανισμούς¹⁸ για την αναφορά σε φορείς της κοινωνικής οικονομίας. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην αγορά εργασίας αποτελούν συνηθισμένο τύπο κοινωνικής επιχείρησης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ειδικεύονται στην παροχή ευκαιριών εργασίας σε μειονεκτούντα άτομα.

Οι περισσότερες από τις δράσεις που προτείνονται στο παρόν σχέδιο δράσης αφορούν όλους τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, ωστόσο ορισμένες μπορεί να αφορούν μία συγκεκριμένη κατηγορία.

¹⁶ Μετά την παρουσίαση της πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, ο όρος «κοινωνική επιχείρηση» έχει χρησιμοποιηθεί σε διάφορα νομικά κείμενα της ΕΕ για σκοπούς χρηματοδότησης. Βλ. ορισμούς στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 για τη θέσπιση προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία· στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 346/2013 σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας· στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1057 περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+.

¹⁷ COM(2011) 682 final.

¹⁸ Για παράδειγμα, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας.

3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1. Ανάπτυξη πλαισίων πολιτικής και νομικών πλαισίων

Τα στοιχεία δείχνουν ότι είναι σημαντικό να βελτιωθεί το «ευνοϊκό περιβάλλον» για την άνθηση της κοινωνικής οικονομίας. Όπως επιβεβαιώνεται από έρευνες¹⁹ και από τα ενδιαφερόμενα μέρη²⁰, τα πλαίσια πολιτικής και τα νομικά πλαίσια αποτελούν ουσιαστικό μέρος αυτού του περιβάλλοντος, αλλά η προσαρμογή τους στις ανάγκες της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι εύκολο έργο.

Ο διατομεακός χαρακτήρας της κοινωνικής οικονομίας και το γεγονός ότι καλύπτει διάφορους τύπους φορέων αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τις δημόσιες αρχές, κάτι που δυσχεραίνει την ανάπτυξη αποτελεσματικής προσέγγισης. Τα σαφή και ενιαία σημεία επαφής στις δημόσιες διοικήσεις είναι σπάνια. Οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας συχνά δυσκολεύονται να επιλέξουν νομική μορφή μεταξύ διαφόρων επιλογών που δεν είναι πλήρως προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους.

Η ανάπτυξη συνεκτικών πλαισίων για την κοινωνική οικονομία συνεπάγεται την εξέταση της ιδιαίτερης φύσης και των αναγκών της όσον αφορά πολυάριθμες οριζόντιες και τομεακές πολιτικές και διατάξεις, όπως εκείνες που αφορούν τη φορολογία, τις δημόσιες συμβάσεις, τον ανταγωνισμό, την κοινωνική αγορά και την αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες και την κατάρτιση, τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και φροντίδας, τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), την κυκλική οικονομία κ.λπ.

Για παράδειγμα, η **φορολογία** αποτελεί σημαντική πολιτική για την κοινωνική οικονομία. Λίγες χώρες έχουν αναπτύξει ειδικό και συνεκτικό φορολογικό πλαίσιο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Πολλές παρέχουν κίνητρα που κυμαίνονται από απαλλαγές από τον φόρο εταιρειών για τα αδιανέμητα κέρδη έως απαλλαγές από τον ΦΠΑ ή μειωμένους συντελεστές ΦΠΑ, μείωση/κάλυψη του κόστους κοινωνικής ασφάλισης με επιδοτήσεις ή μειώσεις φόρου για ιδιώτες και θεσμικούς χορηγούς βοήθειας²¹. Ωστόσο, η πρόσβαση σε αυτά τα κίνητρα μπορεί να είναι περίπλοκη και οι διάφορες δράσεις δεν συντονίζονται πάντα κατάλληλα.

Οι τομεακές δημόσιες πολιτικές είναι επίσης σημαντικές για τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, καθώς αποτελούν σημαντικούς εταίρους των δημόσιων αρχών στην παροχή **κοινωνικών υπηρεσιών, υπηρεσιών υγείας και φροντίδας**. Λόγω της γήρανσης του πληθυσμού, η οικονομία μέριμνας επεκτείνεται, παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης.

¹⁹ Π.χ. Jenkins, Hamish, Ilcheong Yi, Samuel Bruelisauer και Kamení Chaddha. *Guidelines for Local Governments on Policies for Social and Solidarity Economy*, UNRISD, Γενεύη, 2021, συνεργασία ΕΕ-ΟΟΣΑ για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (π.χ. το [εργαλείο για τη βελτίωση της πολιτικής για την επιχειρηματικότητα](#), ενημερωτικά σημειώματα πολιτικής και εμπειριστατωμένες επισκοπήσεις πολιτικής για τα κράτη μέλη) και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Social enterprises and their ecosystems in Europe — Comparative synthesis report (Κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη — Συγκριτική συγκεφαλαιωτική έκθεση)*, Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. και Carini C., Λουξεμβούργο, 2020.

²⁰ SWD(2021) 373.

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Social enterprises and their ecosystems in Europe — Comparative synthesis report (Κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη — Συγκριτική συγκεφαλαιωτική έκθεση)*, Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. και Carini C., Λουξεμβούργο, 2020, σ. 177.

Ωστόσο, οι εργαζόμενοι που παρέχουν υπηρεσίες σε αυτούς τους τομείς (όπου το εργατικό δυναμικό είναι κυρίως γυναίκες) αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις, όσον αφορά τους χαμηλούς μισθούς και τις επισφαλείς συνθήκες εργασίας. Η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα, που ανακοινώθηκε για το 2022, θα δώσει, μεταξύ άλλων, μια ευκαιρία για την τόνωση της οικονομίας της φροντίδας, ενισχύοντας το προφίλ της ισχυρής προστιθέμενης αξίας της κοινωνικής οικονομίας στον τομέα αυτόν, καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Κατά την ανάπτυξη κατάλληλων πλαισίων πολιτικής και νομικών πλαισίων, **οι δημόσιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλομορφία των νομικών μορφών που καλύπτονται από την κοινωνική οικονομία**. Μολονότι οι συνεταιρισμοί, οι εταιρείες αλληλασφάλισης, τα ιδρύματα, οι ενώσεις και οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν πολλά κοινά σημεία, έχουν επίσης διαφορετικούς στόχους και τρόπους λειτουργίας και αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα εμπόδια.

Στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας, οι **συνεταιρισμοί** αποτελούν μια καθιερωμένη μορφή επιχειρηματικού μοντέλου κοινωνικής οικονομίας. Η διαχείρισή τους ασκείται από παραγωγούς, χρήστες ή εργαζόμενους και πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κανόνα «ένα μέλος, μία ψήφος»²². Έχουν αποδειχθεί ευέλικτοι διαχρονικά, σε όλους τους τομείς, προσφέροντας καινοτόμες λύσεις στις κοινωνικές προκλήσεις. Ωστόσο, οι συνεταιρισμοί αναφέρουν ότι η ιδιοκτησιακή δομή τους καθιστά δυσκολότερη την αξιοποίηση επενδύσεων μετοχικού κεφαλαίου. Η ειδική οικονομική και μη οικονομική στήριξη μπορεί να διαδραματίσει καίριο ρόλο κατά την ίδρυση συνεταιρισμών στο πλαίσιο της εξαγοράς επιχειρήσεων από τους εργαζόμενους²³ με σκοπό τη διατήρηση των θέσεων εργασίας και τη συνέχιση μιας βιώσιμης οικονομικής δραστηριότητας.

Οι **εταιρείες αλληλασφάλισης** αναφέρουν ότι οι υφιστάμενοι κανόνες δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα τους. Για τον λόγο αυτόν, **η Επιτροπή θα ευαισθητοποιήσει τις εθνικές αρχές σχετικά με τις ιδιαιτερότητες του μοντέλου αλληλασφάλισης** και τις δυνατότητες μείωσης του διοικητικού φόρτου²⁴.

Τα ιδρύματα και οι ενώσεις της κοινωνικής οικονομίας εξηγούν ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες να αξιοποιήσουν πλήρως τα οφέλη της ενιαίας αγοράς. Για παράδειγμα, οι **ενώσεις** αντιμετωπίζουν περιορισμούς κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους σε διασυνοριακό επίπεδο. Το ζήτημα αυτό εξετάζεται στο σχέδιο έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με το καταστατικό των ευρωπαϊκών διασυνοριακών ενώσεων και των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων που

²² Το 2003 δημιουργήθηκε η ενωσιακή νομική μορφή της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1435/2003], με την οποία δημιουργείται μια μορφή ευρωπαϊκού συνεταιρισμού, για τη στήριξη συνεταιρισμών που δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ και παράλληλα παρέχεται νομική βάση για άλλες εταιρείες που επιθυμούν να συνενωθούν. Η οδηγία 2003/72/ΕΚ του Συμβουλίου για τη συμπλήρωση του καταστατικού του ευρωπαϊκού συνεταιρισμού όσον αφορά τον ρόλο των εργαζομένων συμπληρώνει αυτόν τον κανονισμό.

²³ Η εξαγορά επιχειρήσεων από τους εργαζόμενους μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος εξόδου μιας εταιρείας από την κρίση και από τα προβλήματα της μεταβίβασης επιχειρήσεων από γενιά σε γενιά.

²⁴ Για παράδειγμα, η Επιτροπή θα εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος για τις αλληλασφαιστικές εταιρείες βάσει του ενισχυμένου πλαισίου για την αναλογικότητα που προτείνεται στο πλαίσιο της επανεξέτασης της οδηγίας «Φερεγγυότητα II» [COM(2021) 581].

αναμένεται να εγκριθεί σύντομα²⁵. Για την καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων που αντιμετωπίζουν οι ενώσεις, **η Επιτροπή θα δρομολογήσει μελέτη που θα παρέχει συγκριτική ανάλυση των νομικών καθεστώτων και του τοπίου των ενώσεων στην ΕΕ.**

Ομοίως, **τα ιδρύματα** αναφέρουν ζητήματα σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των διασυννοριακών δωρεών σε κοινωφελείς οργανισμούς²⁶ σε άλλα κράτη μέλη. Σύμφωνα με την αρχή της Συνθήκης που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και την απαγόρευση των διακρίσεων²⁷ και σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁸, οι χορηγοί βοήθειας πρέπει να εκπονούν ανάλυση συγκρισιμότητας κατά περίπτωση²⁹, ώστε να επωφελούνται από ευνοϊκούς φορολογικούς κανόνες για τις διασυννοριακές δωρεές τους. Ωστόσο, στην πράξη, οι διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη αυξάνουν το κόστος συμμόρφωσης και το διοικητικό κόστος και δημιουργούν αβεβαιότητα τόσο για τους φιλανθρωπικούς φορείς όσο και για τους χορηγούς βοήθειας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει σε περιπτώσεις στις οποίες προκαλούνται εμπόδια στις διασυννοριακές δραστηριότητες λόγω μη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, παραβίασης ή εσφαλμένης εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ.

Από το 2011 αρκετά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει στοχευμένα **νομικά πλαίσια και πολιτικές** όσον αφορά τις κοινωνικές επιχειρήσεις και/ή την κοινωνική οικονομία³⁰. Εκτός από τη συμβολή στην αναγνώρισή τους, αυτό επέφερε και άλλες θετικές εξελίξεις σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως τη δημιουργία ειδικών υπουργικών μονάδων και την ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και των δημόσιων αρχών. **Σε ορισμένες χώρες έχουν αναπτυχθεί σήματα ή συστήματα πιστοποίησης** που μπορούν να ωφελήσουν τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε συγκεκριμένες πολιτικές και να καταστήσουν δυνατή την ειδική μεταχείριση³¹.

²⁵ Έκθεση βάσει του άρθρου 225 της ΣΛΕΕ (διαδικασία νομοθετικής πρωτοβουλίας), στοιχεία αναφοράς 2020/2026(INL), Επιτροπή Νομικών Θεμάτων — έκθεση Lagodinsky.

²⁶ Οι κοινωφελείς οργανισμοί είναι φορείς με καθεστώς που τους επιτρέπει να λαμβάνουν από ιδιώτες και από εταιρείες δωρεές για τις οποίες παρέχονται φορολογικά κίνητρα ή να λαμβάνουν φορολογικές ελαφρύνσεις που σχετίζονται άμεσα με τις δραστηριότητές τους. Για να αποκτήσει ένας φορέας τέτοιο καθεστώς, πρέπει να πληροί ορισμένες απαιτήσεις που μπορούν να χωριστούν σε τρεις ευρείες κατηγορίες: απαιτήσεις σχετικά με τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, απαιτήσεις σχετικά με την επιδίωξη «ευγενικού» σκοπού και απαιτήσεις σχετικά με το κοινό όφελος (δηλαδή να ωφελούν ένα αρκετά ευρύ και χωρίς αποκλεισμούς τμήμα του κοινού). Βλ. ΟΟΣΑ, *Taxation and Philanthropy*, OECD Tax Policy Studies No. 27, Παρίσι, 2020.

²⁷ Επιβεβαιώθηκε στις παρακάτω αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης: απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer, υπόθεση C-386/04· απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2009, Persche, υπόθεση C-318/07· απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2011, Missionswerk, υπόθεση C-25/10.

²⁸ Απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer, υπόθεση C-386/04· απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2009, Persche, υπόθεση C-318/07· απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2011, Missionswerk, υπόθεση C-25/10.

²⁹ Η διαδικασία μέσω της οποίας οι εθνικές φορολογικές αρχές ασχολούνται με την αναγνώριση της ισοδυναμίας ενός κοινωφελούς οργανισμού που εδρεύει σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.

³⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Social enterprises and their ecosystems in Europe — Comparative synthesis report (Κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη — Συγκριτική συγκεφαλαιωτική έκθεση)*, των Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. και Carini C., Λουξεμβούργο, 2020.

³¹ Για παράδειγμα, η γαλλική «αλληλέγγυα κοινωφελής επιχείρηση» (ESUS) και το καθεστώς «κοινωνικής επιχείρησης» που θέσπισαν η Βουλγαρία, η Ιταλία, η Ρουμανία και η Σλοβακία.

Οι επιτυχημένες μεταρρυθμίσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για άλλα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή έχει αναπτύξει σειρά εργαλείων και πόρων για τη στήριξη των κρατών μελών και της αμοιβαίας μάθησης μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής. Η Επιτροπή εκπονεί, από κοινού με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με κατάλληλα νομικά πλαίσια για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες θα δημοσιευθούν το 2022. Η Επιτροπή δημοσίευσε επίσης πρόσφατα έναν οδηγό και μία συλλογή ορθών πρακτικών για τις κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις³². Όλο αυτό το υλικό και η αποκτηθείσα πείρα μπορούν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να βελτιώσουν τα οικεία εθνικά και περιφερειακά πλαίσια. Τα κράτη μέλη έχουν επίσης την ευκαιρία να αποκτήσουν εξατομικευμένη εμπειρογνώσια αξιοποιώντας το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης.

Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει την αμοιβαία μάθηση και θα παρέχει καθοδήγηση και στήριξη στα κράτη μέλη με:

- **τη διοργάνωση διαδικτυακών σεμιναρίων και εργαστηρίων από το 2022 για δημόσιους υπαλλήλους με βάση ασκήσεις χαρτογράφησης, τη συλλογή και ανταλλαγή ορθών πρακτικών** σε διάφορους τομείς πολιτικής, όπως τις κρατικές ενισχύσεις, τη φορολογία, τις κοινωνικές επενδύσεις, τις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων σε εργαζόμενους, τα σήματα και τα συστήματα πιστοποίησης, τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου,
- **τη δημοσίευση καθοδήγησης όσον αφορά σχετικά φορολογικά πλαίσια για φορείς της κοινωνικής οικονομίας**, με βάση τη διαθέσιμη ανάλυση και τα στοιχεία που παρέχουν οι αρχές των κρατών μελών και τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας,
- **τη δημοσίευση καθοδήγησης για την αποσαφήνιση των υφιστάμενων κανόνων σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των διασυνοριακών κοινωφελών δωρεών** που επηρεάζουν ιδρύματα και ενώσεις και την εφαρμογή της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων στα κράτη μέλη,
- **την εκπόνηση μελέτης σχετικά με τα εθνικά σήματα / συστήματα πιστοποίησης της κοινωνικής οικονομίας**, χαρτογραφώντας όσα εφαρμόζονται στα κράτη μέλη και προσδιορίζοντας ορθές πρακτικές και κοινά χαρακτηριστικά και κριτήρια. Στόχος θα είναι επίσης να αναπτυχθεί μια κοινή προσέγγιση και να δοθεί καθοδήγηση στα κράτη μέλη, καθώς και να διερευνηθεί η πιθανότητα εθελοντικής αμοιβαίας αναγνώρισης.

Κατά την υλοποίηση αυτών των δράσεων, με σκοπό την παροχή ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κοινωνική οικονομία και τη διευκόλυνση της ομοιόμορφης ανάπτυξής της σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της ΕΕ, η Επιτροπή θα προτείνει **το 2023 σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την ανάπτυξη συνθηκών-πλαισίου για την κοινωνική οικονομία**. Η εν λόγω σύσταση:

- θα καλεί τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να προσαρμόσουν καλύτερα τα πλαίσια πολιτικής και τα νομικά πλαίσια στις ανάγκες των φορέων της κοινωνικής οικονομίας,

³² https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_el

- θα διατυπώνει συστάσεις σχετικά με συγκεκριμένες πολιτικές, όπως την πολιτική απασχόλησης, τις κρατικές ενισχύσεις, τις δημόσιες συμβάσεις, τη φορολογία, την έρευνα, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες και την κατάρτιση, τις υπηρεσίες φροντίδας και τις κοινωνικές υπηρεσίες, την παροχή οικονομικής και μη οικονομικής στήριξης προσαρμοσμένης σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των επιχειρήσεων, καθώς και τη στατιστική,
- θα επισημαίνει τον τρόπο με τον οποίο οι θεσμικές δομές και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών μπορούν να διευκολύνουν το έργο των φορέων της κοινωνικής οικονομίας.

3.2. Κοινωνική οικονομία και κρατικές ενισχύσεις

Η δημόσια χρηματοδοτική στήριξη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση της σύστασης και της ανάπτυξης φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων αποσκοπεί στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ αυτής της στήριξης και του θεμιτού ανταγωνισμού. Διάφορες προκλήσεις και ευκαιρίες ξεχωρίζουν για τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας.

Ένα ζήτημα είναι ότι οι δημόσιες αρχές και οι αποδέκτες συχνά δεν αξιοποιούν στο έπακρο τις υφιστάμενες δυνατότητες χορήγησης κρατικών ενισχύσεων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη αναφέρουν ότι οι δημόσιες αρχές συχνά περιορίζουν αδικαιολόγητα το ποσό της ενίσχυσης που χορηγούν σε κοινωνικές επιχειρήσεις στο γενικό ελάχιστο όριο (200 000 EUR για περίοδο 3 ετών) και δεν εξετάζουν άλλες δυνατότητες που θα ήταν σύμφωνες με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, όπως τις περιφερειακές ενισχύσεις, τις ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου ή τις ενισχύσεις για την πρόσληψη εργαζομένων σε μειονεκτική θέση, για τις οποίες τα μέγιστα ποσά ενίσχυσης είναι γενικά υψηλότερα.

Επίσης, οι υφιστάμενοι κανόνες της ΕΕ σχετικά με τις **υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ)**³³ παρέχουν σημαντικές δυνατότητες για κρατικές ενισχύσεις. Οι φορείς μπορούν να επωφεληθούν από αυτήν την ευελιξία μόνον εάν τους έχει ανατεθεί συγκεκριμένη αποστολή, δηλαδή η ΥΓΟΣ. Ωστόσο, οι δημόσιες αρχές δεν αξιοποιούν πάντα αυτήν τη δυνατότητα πλήρως, για παράδειγμα σε σχέση με τις δραστηριότητες κοινωνικών επιχειρήσεων που επικεντρώνονται στην παροχή θέσεων εργασίας σε ευάλωτα άτομα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα διευκολύνει την πρόσβαση σε σχετική καθοδήγηση για τις κρατικές ενισχύσεις και θα καλύψει το θέμα αυτό στα διαδικτυακά σεμινάρια και εργαστήρια που θα διοργανώσει (βλ. τμήμα 3.1).

Ένα δεύτερο ζήτημα είναι ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας αναφέρουν ότι το μέγεθος της υφιστάμενης κρατικής ενίσχυσης που έχουν στη διάθεσή τους δεν είναι πάντοτε επαρκές, ειδικότερα όσον αφορά τις ενισχύσεις για την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τις επιδοτήσεις για την πρόσληψη εργαζομένων σε μειονεκτική θέση που ρυθμίζονται από τον **γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία (στο**

³³ Κυρίως, απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 106 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

εξής: ΓΚΑΚ)³⁴. Πράγματι, υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν γενικά μεγαλύτερες δυσκολίες πρόσβασης σε χρηματοδότηση από ό,τι οι συνήθεις επιχειρήσεις (βλ. τμήμα 4.2).

Η Επιτροπή, κατά την αναθεώρηση του ΓΚΑΚ που θα πραγματοποιηθεί ενόψει της λήξης του στα τέλη του 2023, θα εξετάσει αν τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δικαιολογούν τη χαλάρωση των κανόνων σχετικά με τις ενισχύσεις για την πρόσβαση των κοινωνικών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση και σχετικά με τις ενισχύσεις για την πρόσληψη εργαζομένων σε μειονεκτική θέση ή εργαζομένων σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν καλύτερα τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν κατά τον καθορισμό μιας ΥΓΟΣ, όπου κρίνεται σκόπιμο, προκειμένου να καταστεί δυνατή η κάλυψη επιλέξιμων δραστηριοτήτων που ασκούνται από κοινωνικές επιχειρήσεις. Επίσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην κατάρτιση και την ανάπτυξη των ικανοτήτων των ατόμων που απασχολούνται σε διοικητικές θέσεις, με σκοπό να αυξήσουν το οικείο επίπεδο γνώσεων σχετικά με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

3.3. Καλύτερη πρόσβαση στις αγορές: κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις

Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών τόσο σε δημόσιες αρχές όσο και σε συμβατικές επιχειρήσεις, καθώς και η συνεργασία μαζί τους, είναι καίριας σημασίας για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Παράγουν έσοδα και τους δίνουν τη δυνατότητα να καταστούν οικονομικά αυτόνομοι. Δεδομένου ότι **οι δημόσιες συμβάσεις αντιπροσωπεύουν το 14 % του ευρωπαϊκού ΑΕΠ**³⁵, αναγνωρίζονται σε μεγάλο βαθμό ως βασικό εργαλείο πολιτικής για τη στήριξη της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων³⁶.

Η αναθεώρηση των κανόνων της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις το 2014³⁷ δημιούργησε πολλές ευκαιρίες για τις δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα να χρησιμοποιήσουν τις δημόσιες συμβάσεις για την επίτευξη διαφόρων στόχων πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων της προώθησης της προστασίας του περιβάλλοντος και της επιδίωξης κοινωνικών στόχων. Για παράδειγμα, οι κανόνες αναφέρουν ειδικά τις κοινωνικές πτυχές μεταξύ των παραγόντων που μπορούν να συμπεριληφθούν στα κριτήρια ανάθεσης βάσει της «πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς». Έκτοτε, η Επιτροπή έχει αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την προστιθέμενη αξία των οικολογικών και κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων, για την παροχή καθοδήγησης και για τη διάδοση ορθών πρακτικών. Για

³⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης.

³⁵ Βλ. COM(2017) 572 final, σ. 3.

³⁶ Varga E., *How Public Procurement Can Spur the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

³⁷ Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

παράδειγμα, η Επιτροπή δημοσίευσε πρόσφατα αναθεωρημένο οδηγό για τις κοινωνικές αγορές³⁸ με πρακτικές συμβουλές και παραδείγματα.

Τα τελευταία χρόνια, ορισμένες τοπικές και περιφερειακές αρχές και πόλεις έχουν αντιληφθεί τη δύναμη των στρατηγικών δημόσιων συμβάσεων για την αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων, την κάλυψη αναγκών και την προώθηση συστημικών αλλαγών. **Ωστόσο, οι περισσότεροι δημόσιοι διαγωνισμοί εξακολουθούν να κατακυρώνονται μόνο βάσει του κριτηρίου της τιμής** και οι κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις εξακολουθούν να είναι πολύ λιγότερο γνωστές και αναπτυγμένες σε σύγκριση με τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις. Η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της για να αναδείξει τα συγκεκριμένα οφέλη και τους τρόπους χρήσης των δημόσιων συμβάσεων και των διαδικασιών παραχώρησης για την επίτευξη των στόχων της εργασιακής και της κοινωνικής πολιτικής, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

Παράλληλα, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ικανότητα των φορέων της κοινωνικής οικονομίας να υποβάλλουν προσφορές για δημόσιες συμβάσεις και να διευκολυνθεί η πρόσβαση των φορέων της κοινωνικής οικονομίας σε ιδιωτικές συμβάσεις. Οι αλληλεπιδράσεις με συμβατικές επιχειρήσεις βοηθούν τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας να εξελιχθούν και να αναπτυχθούν και η εν λόγω συνεργασία έχει ενισχυθεί. Ωστόσο, υπάρχει περιθώριο για συστηματικότερη ενσωμάτωση στις αλυσίδες αξίας των συμβατικών επιχειρήσεων και για συνεργασία μαζί τους για την από κοινού υποβολή προσφορών για δημόσιες συμβάσεις, μεταξύ άλλων μέσω της πιλοτικής εφαρμογής νέων έργων στο πλαίσιο του προγράμματος για την ενιαία αγορά.

Η Επιτροπή:

- θα εντείνει τις προσπάθειές της για ευαισθητοποίηση, θα ενθαρρύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και θα εκπαιδεύσει τόσο τους υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για τις δημόσιες συμβάσεις όσο και τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας σχετικά με τον τρόπο χρήσης των δημόσιων συμβάσεων και των διαδικασιών παραχώρησης για την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής πολιτικής. Για τον σκοπό αυτόν, θα διοργανωθούν εργαστήρια στα κράτη μέλη·
- θα δρομολογήσει μια νέα πρωτοβουλία στο πλαίσιο του προγράμματος για την ενιαία αγορά το 2022 για τη στήριξη της δημιουργίας τοπικών και περιφερειακών συμπράξεων μεταξύ φορέων της κοινωνικής οικονομίας και συμβατικών επιχειρήσεων, ώστε να καταστεί δυνατή μια αγορά «κοινωνικών αγορών» μεταξύ επιχειρήσεων·
- θα ενισχύσει τη χρήση κοινωνικών ρητρών στις διαδικασίες υποβολής προσφορών της ίδιας της Επιτροπής, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Επίσης, η Επιτροπή θα εκδώσει έκθεση για την ενίσχυση της χρήσης κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων στα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη και άλλες αρμόδιες δημόσιες αρχές να προωθήσουν και να παρακολουθούν τη χρήση κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων στην επικράτειά τους σε συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας.

³⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767?locale=el>

3.4. Προώθηση της κοινωνικής οικονομίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

Τα επιχειρηματικά μοντέλα της κοινωνικής οικονομίας προσφέρουν αξία στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες, ενισχύοντας τη συμμετοχικότητα, την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητά τους. Έχουν ισχυρά τοπικά ερείσματα και αποσκοπούν πρωτίστως στην εξυπηρέτηση της κοινότητας στην οποία εδρεύουν, διατηρώντας τον πληθυσμό, τις οικονομικές δραστηριότητες και τα έσοδα σε τοπικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, συμβάλλουν στην ενίσχυση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης σε τομείς που σχετίζονται ειδικά με τις περιφέρειες, για παράδειγμα στις αγροτικές περιοχές, σε σχέση με τη γεωργία και την παραγωγή βιολογικών τροφίμων ή στη γαλάζια οικονομία. Προωθούν τις βραχείες αλυσίδες αξίας, διευκολύνοντας την τοπική παραγωγή και κατανάλωση και στηρίζουν τη δράση για το κλίμα και την κυκλική οικονομία. Συμβάλλουν επίσης στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που συχνά είναι περιορισμένες σε αγροτικές και πιο απομακρυσμένες περιοχές.

Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση με τίτλο «**Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ**»³⁹, η Επιτροπή θα αναλάβει σειρά δράσεων που θα δώσουν τη δυνατότητα σε επιχειρηματίες και μικρές επιχειρήσεις να μετεγκατασταθούν σε αγροτικές περιοχές και θα συμβάλουν στην προσαρμογή τους στο μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, θα παράσχουν ευκαιρίες για καινοτόμες επιχειρηματικές προοπτικές, συνεργασία και ομαδοποίηση, καθώς και για ανάπτυξη νέων τομέων της οικονομίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού γεωργικών ειδών διατροφής, οι οποίες θα συνδέουν άμεσα τους παραγωγούς με τους καταναλωτές και θα συμπληρώνονται από δράσεις για την ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης και μάθησης για τους νέους και για τη βιώσιμη ανάπτυξη της βιοοικονομίας.

Πολλές ευρωπαϊκές περιφερειακές και τοπικές αρχές έχουν την εξουσία να αναπτύξουν στρατηγικές και μέσα για τη στήριξη της ανάπτυξης τοπικών και περιφερειακών οικοσυστημάτων κοινωνικής οικονομίας. Υπάρχει περιθώριο για καλύτερη αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων⁴⁰.

Οι επαφές και η συνεργασία μεταξύ περιφερειακών και τοπικών αρχών είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος να ενισχυθεί η αμοιβαία μάθηση σχετικά με την κοινωνική οικονομία. Αυτό ισχύει ειδικότερα για τη διασυνοριακή συνεργασία. **Παρέχεται στήριξη βάσει του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης**, προκειμένου οι τοπικές και περιφερειακές αρχές να ενισχύσουν τη συνεργασία με φορείς της κοινωνικής οικονομίας, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Η **Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης** παρέχει τη δυνατότητα ενεργούς ανταλλαγής πληροφοριών σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σε περιφέρειες που πλήττονται ιδιαίτερα από την κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των φορέων της κοινωνικής οικονομίας⁴¹. Επίσης, η Επιτροπή **στηρίζει τη μάθηση από ομοτίμους, τη συνεργασία και τη δημιουργία κοινοτήτων μεταξύ περιφερειών και τοπικών αρχών**. Για παράδειγμα, η πρωτοβουλία «**Περιφέρειες ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας**» και

³⁹ COM(2021) 345 final.

⁴⁰ ΟΟΣΑ, *Regional Strategies for the Social Economy: Examples from France, Spain, Sweden and Poland*, Παρίσι, 2020.

⁴¹ Βλ. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_el.

οι **αποστολές κοινωνικής οικονομίας**⁴² έχουν αυξήσει το προφίλ της κοινωνικής οικονομίας σε τοπικό επίπεδο και έχουν στηρίξει οικονομικά τη διοργάνωση συνεδρίων αμοιβαίας μάθησης με τοπικές αρχές και ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας. Το έργο αυτό υποστηρίζεται περαιτέρω από τοπικές πρωτοβουλίες, όπως το Σύμφωνο των Δημάρχων της ΕΕ.

Η Επιτροπή θα αναπτύξει περαιτέρω αυτές τις πρωτοβουλίες για τη στήριξη της διακρατικής συνεργασίας, με έμφαση στη διευκόλυνση μιας δίκαιης πράσινης και ψηφιακής μετάβασης (βλ. τμήμα 4.3). Θα **ενθαρρύνει επίσης τη χρήση του προγράμματος Interreg Europe και της σύμπραξης έξυπνης εξειδίκευσης για την κοινωνική οικονομία**⁴³ για την προώθηση των διασυνοριακών και διαπεριφερειακών επαφών.

Η Επιτροπή:

- θα στηρίξει τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη για την τόνωση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας στις αγροτικές περιοχές μέσω του μελλοντικού δικτύου της ΕΕ για την κοινή γεωργική πολιτική και θα ενσωματώσει περαιτέρω συνεργατικούς σχηματισμούς (cluster) κοινωνικής και οικολογικής καινοτομίας (CSEI)⁴⁴ στην ευρωπαϊκή πολιτική για τους βιομηχανικούς συνεργατικούς σχηματισμούς, με σκοπό την παροχή καθοδήγησης και τη στήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης νέων ικανοτήτων, της ανταλλαγής ορθών πρακτικών και της διασυνοριακής δικτύωσης·
- θα επεκτείνει το δίκτυο ευρωπαϊκών περιφερειών κοινωνικής οικονομίας για την ενίσχυση νέων περιφερειακών και τοπικών συμπράξεων, ειδικότερα για την προώθηση της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης σε διάφορες περιοχές·
- θα ενισχύσει τη δικτύωση μεταξύ των αγροτικών επιχειρήσεων μέσω του δικτύου «Enterprise Europe Network», καθώς και μέσω προσκλήσεων για διαπεριφερειακή συνεργασία μέσω των ευρωπαϊκών αποστολών κοινωνικής οικονομίας. Το μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα και την κοινωνική οικονομία στις αγροτικές περιοχές.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τοπικά σημεία επαφής για την κοινωνική οικονομία, τα οποία θα επιτελέσουν τον ρόλο των πρεσβευτών της κοινωνικής οικονομίας, θα παρέχουν στήριξη από ομοτίμους, θα διευκολύνουν την πρόσβαση σε ενωσιακή και εθνική χρηματοδότηση και θα συνεργάζονται με τις αρχές που διαχειρίζονται τα ευρωπαϊκά κονδύλια.

⁴² Βλ. https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu_en.

⁴³ Βλ. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/social-economy>.

⁴⁴ Οι CSEI συγκεντρώνουν φορείς της κοινωνικής οικονομίας, τοπικές αρχές και εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα σε μια δομή ή ένα έργο που τελεί υπό κοινή διαχείριση. Συνεργάζονται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή για τη βελτίωση της τοπικής οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ευημερίας. Δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, οι οποίοι κυμαίνονται από την κυκλική οικονομία έως την απασχόληση και την ένταξη στην απασχόληση, τη βιώσιμη γεωργία ή την εκκόλαψη επιχειρήσεων και τη στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Βλ. https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster_en.

3.5. Προώθηση της κοινωνικής οικονομίας σε διεθνές επίπεδο

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, οι δημογραφικές αλλαγές και οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες αποτελούν παγκόσμιες προκλήσεις. Η ΕΕ και τρίτες χώρες έχουν θέσει κοινούς στόχους, οι οποίοι ενσωματώνονται στην Ατζέντα του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Η κοινωνική οικονομία μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη αυτών των στόχων τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ. **Ως εκ τούτου, οι δράσεις που ανακοινώθηκαν στα άλλα τμήματα του παρόντος σχεδίου μπορούν επίσης να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τη στήριξη της κοινωνικής οικονομίας σε χώρες εκτός της ΕΕ.**

Ο βαθμός ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας διαφέρει σημαντικά μεταξύ των τρίτων χωρών. Κάποιες συνεχίζουν μια μακρά παράδοση σε ορισμένους τομείς της κοινωνικής οικονομίας. Άλλες διαθέτουν ακμάζοντα οικοσυστήματα κοινωνικής καινοτομίας ή κοινωνικών επιχειρήσεων, ενώ σε πολλές τρίτες χώρες μόλις τώρα αρχίζουν να εμφανίζονται μοντέλα κοινωνικής οικονομίας. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να επωφεληθούν από την ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων.

Κατά την τελευταία δεκαετία, **η πολιτική διεθνούς συνεργασίας της ΕΕ στήριξε την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας.** Για παράδειγμα, η σύμπραξη της ΕΕ με τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση⁴⁵ βελτίωσε την προβολή και την έρευνα για τους συνεταιρισμούς παγκοσμίως και παράλληλα διευκόλυνε την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη δικτύωση. Η Επιτροπή έχει επίσης χρηματοδοτήσει διάφορα περιφερειακά προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων για τη στήριξη και την ενίσχυση των οικοσυστημάτων κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας⁴⁶.

Υπάρχει επίσης περιθώριο ενίσχυσης του διαλόγου και της συνεργασίας για την **κοινωνική οικονομία με σημαντικούς διεθνείς εταίρους**, όπως ο ΟΟΣΑ, η ειδική ομάδα του ΟΗΕ για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ). Με τον τρόπο αυτόν θα ενισχυθεί το προφίλ της κοινωνικής οικονομίας πέρα από τα σύνορα της ΕΕ και θα καταστεί δυνατή η καλύτερη ανταλλαγή των διαθέσιμων κατευθύνσεων και εργαλείων πολιτικής που έχει αναπτύξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ειδικότερα σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ. **Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει τις εν λόγω πρωτοβουλίες και θα προωθήσει περαιτέρω την κοινωνική οικονομία στη διεθνή σκηνή.**

Ειδικότερα, η Επιτροπή:

- **θα προωθήσει τη στόχευση στην κοινωνική οικονομία και στην κοινωνική επιχειρηματικότητα στα προγράμματα του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας και του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας, για παράδειγμα μέσω της συνεργασίας με αντιπροσωπείες της ΕΕ και δημόσιες αρχές σε τρίτες χώρες, προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη ειδικών μέτρων για την κοινωνική οικονομία·**
- **θα βελτιώσει την πρόσβαση σε χρηματοδότηση για κοινωνικούς επιχειρηματίες στα Δυτικά Βαλκάνια, στην Ανατολική Εταιρική Σχέση και στη Νότια Γειτονία, με την ανάληψη δράσεων για την προώθηση πρωτοβουλιών βάσης και τη στήριξη**

⁴⁵ <https://www.coops4dev.coop/en>

⁴⁶ Για παράδειγμα, [το έργο MedUP!](#) και το [έργο Safir](#) στη Νότια Μεσόγειο.

ενδιάμεσων φορέων για την ανάπτυξη χρηματοπιστωτικών προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των φορέων της κοινωνικής οικονομίας.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τις δημόσιες αρχές τρίτων χωρών να αξιοποιήσουν τις κατευθύνσεις πολιτικής και τα εργαλεία για την κοινωνική οικονομία που διατίθενται ελεύθερα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ και τη ΔΟΕ⁴⁷.

4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΦΟΡΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

4.1. Στήριξη επιχειρήσεων και ανάπτυξη ικανοτήτων

Οι περισσότεροι φορείς της κοινωνικής οικονομίας έχουν ισχυρή επιχειρηματική διάσταση και συμβάλλουν σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη και την απασχόληση. Συμμετέχουν σε εμπορικές συναλλαγές και παράγουν έσοδα από την πώληση αγαθών και υπηρεσιών. Ενώ πολλοί επιθυμούν να διατηρήσουν μικρή και τοπική παρουσία, ορισμένοι μπορεί να επιθυμούν να επεκταθούν και σε άλλες αγορές εντός και εκτός της ΕΕ. Ως εκ τούτου, μπορούν να επωφεληθούν από τη στήριξη επιχειρηματικής ανάπτυξης για τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Ωστόσο, τα υφιστάμενα καθεστώτα στήριξης δεν λαμβάνουν πάντα υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των οικείων επιχειρηματικών μοντέλων όσον αφορά τη διακυβέρνηση, την κατανομή των κερδών, τις συνθήκες εργασίας και τον κοινωνικό αντίκτυπο. Επίσης, οι εργαζόμενοι, συμπεριλαμβανομένων όσων προέρχονται από μειονεκτούσες ομάδες, έχουν σημαντικές ανάγκες αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, όπως και σε άλλα τμήματα της οικονομίας. Στο πλαίσιο της γήρανσης του εργατικού δυναμικού και της αυξανόμενης διαρροής εγκεφάλων, η μεταφορά γνώσεων από γενιά σε γενιά και η επιχειρηματικότητα της τρίτης ηλικίας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο.

Τα επιχειρηματικά μοντέλα της κοινωνικής οικονομίας μπορούν να επηρεάσουν και να δημιουργήσουν δευτερογενείς συνέπειες στις συμβατικές επιχειρήσεις. Όλο και περισσότερες συμβατικές επιχειρήσεις πλησιάζουν στην επίτευξη των στόχων της κοινωνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, οι «εταιρείες ωφέλειας» (benefit corporations) και οι «επιχειρήσεις αντικτύπου» (impact enterprises) ενσωματώνουν στην αποστολή τους βιώσιμες φιλοδοξίες, ενώ άλλες επιχειρήσεις λαμβάνουν ad hoc μέτρα για τη βελτίωση της διαφάνειας και την πιο ενεργό συμμετοχή στην κοινότητα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη σταδιακή ενσωμάτωση περιβαλλοντικών κριτηρίων, κοινωνικών κριτηρίων και κριτηρίων εταιρικής διακυβέρνησης στη διακυβέρνηση των συμβατικών επιχειρήσεων και στις επενδυτικές πολιτικές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των επενδυτικών ταμείων δημιουργούν νέες ευκαιρίες συνεργασίας και γόνιμης αλληλεπίδρασης, καθώς και πρόσβασης σε νέες αγορές. Η Επιτροπή θα ενισχύσει επίσης τις **αλληλεπιδράσεις μεταξύ των φορέων της κοινωνικής οικονομίας και των συμβατικών επιχειρήσεων** μέσω της προώθησης βέλτιστων πρακτικών, όπως στον τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας⁴⁸.

⁴⁷ Π.χ. ενημερωτικά σημειώματα πολιτικής για θέματα κοινωνικής οικονομίας, διεθνείς οδηγοί για τις νομικές μορφές και τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου και το εργαλείο αξιολόγησης της βελτίωσης της επιχειρηματικότητας για τη χάραξη πολιτικής, βλ. <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm>. Η ΔΟΕ εξέδωσε ενημερωτικό οδηγό για τη [σύσταση αριθ. 193 της ΔΟΕ](#) σχετικά με την «Πρόωθηση των συνεταιρισμών» και θα αφιερώσει την έκδοση της Διεθνούς Συνδιάσκεψης Εργασίας (ILC) του 2022 στην «Κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία (SSE) για ένα ανθρωποκεντρικό μέλλον της εργασίας».

⁴⁸ Βλ., για παράδειγμα: <https://www.leagueofintrapreneurs.com/>.

Δεδομένου του **εγκάρσιου χαρακτήρα της κοινωνικής οικονομίας**, τα συστήματα που αφορούν την καινοτομία, την προετοιμασία για επενδύσεις, τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεων, την αγροτική ανάπτυξη και την κυκλική οικονομία είναι σημαντικά για τους φορείς αυτούς, ακόμα και αν απευθύνονται συχνά σε ΜΜΕ γενικότερα⁴⁹. Ωστόσο, οι σχετικές πληροφορίες είναι συνήθως διάσπαρτες και η αξιοποίησή τους είναι δύσκολη. Ακόμα και όταν υπάρχουν ειδικές πρωτοβουλίες, τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας συχνά δεν τις γνωρίζουν επαρκώς ή τις θεωρούν πολύπλοκες. Τα αντιπροσωπευτικά δίκτυα και τα δίκτυα επιχειρηματικότητας μπορούν να βοηθήσουν, αλλά τέτοια δίκτυα δεν υπάρχουν σε όλες τις χώρες.

Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει το παρόν σχέδιο δράσης⁵⁰ παρέχει επισκόπηση των σχετικών προγραμμάτων και της χρηματοδότησης της ΕΕ κατά την περίοδο 2021-2027. Η χρηματοδότηση από την ΕΕ, όπως τα κονδύλια της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής, χορηγείται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Περαιτέρω πηγές χρηματοδότησης είναι διαθέσιμες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και από ιδιωτικούς φορείς. Η εξερεύνηση αυτού του τοπίου μπορεί να αποβεί δύσκολη, ιδίως για τους μικρούς φορείς.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή:

- βάσει του Συμφώνου για τις Δεξιότητες, **θα διευκολύνει τη δημιουργία σύμπραξης δεξιοτήτων** για το βιομηχανικό οικοσύστημα εγγύτητας και κοινωνικής οικονομίας, στο πλαίσιο του θεματολογίου δεξιοτήτων και της επικαιροποιημένης ευρωπαϊκής βιομηχανικής στρατηγικής. Από το 2022 θα δημιουργηθούν ειδικοί κόμβοι δικτύωσης, γνώσεων, καθοδήγησης και πόρων, ώστε να στηριχθούν οι υπογράφοντες το Σύμφωνο στις προσπάθειές τους να προσφέρουν ευκαιρίες αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης σε άτομα σε ηλικία εργασίας·
- **θα ενισχύσει τη μεγέθυνση και θα προωθήσει τη διεθνοποίηση της κοινωνικής οικονομίας**, κινητοποιώντας δίκτυα στήριξης των επιχειρήσεων και πλατφόρμες σύμπραξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως το δίκτυο «Enterprise Europe Network»⁵¹ και την Ευρωπαϊκή πλατφόρμα συνεργασίας συνεργατικών σχηματισμών⁵².
- **θα δημιουργήσει μια νέα ενιαία πύλη για την κοινωνική οικονομία της ΕΕ το 2023**, με σκοπό την παροχή ενός σαφούς σημείου επαφής για τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας, άλλους σχετικούς φορείς και άτομα που αναζητούν πληροφορίες όσον αφορά τη σχετική χρηματοδότηση, τις πολιτικές, τα δίκτυα / τις πλατφόρμες και τις πρωτοβουλίες της ΕΕ. Θα απλουστεύσει την πρόσβαση στην υπάρχουσα στήριξη και θα ενισχύσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις δράσεις της ΕΕ στον τομέα αυτόν. Επίσης, η πύλη θα διευκολύνει την πρόσβαση σε σχετικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης ικανοτήτων και θα παρέχει ειδική καθοδήγηση σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από την ΕΕ (κατάρτιση, εργαστήρια, διαδικτυακά σεμινάρια, πρακτικούς οδηγούς και εργαλεία).

Καθοδήγηση σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από την ΕΕ θα παρέχεται επίσης μέσω του συμβουλευτικού κόμβου InvestEU, του δικτύου «Enterprise Europe Network»

⁴⁹ Οι περισσότεροι φορείς της κοινωνικής οικονομίας είναι ΜΜΕ.

⁵⁰ SWD(2021) 373, τμήμα 5.

⁵¹ <https://een.ec.europa.eu/>

⁵² <https://clustercollaboration.eu>

και του γραφείου υποστήριξης κοινωνικών υπηρεσιών της ΕΕ. Για τις διαχειριστικές αρχές που χειρίζονται τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής, παρέχεται καθοδήγηση μέσω της πλατφόρμας FI compass⁵³, η οποία παρέχει συμβουλευτική στήριξη σχετικά με τα χρηματοδοτικά μέσα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του συστήματος επιμερισμένης διαχείρισης.

Με σκοπό την ευρύτερη ανάπτυξη ικανοτήτων, **η Επιτροπή θα στηρίξει την ανάπτυξη αντιπροσωπευτικών δικτύων κοινωνικής οικονομίας**, ειδικότερα στα κράτη μέλη της ΕΕ όπου οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματα κοινωνικής οικονομίας δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν τα συμβατικά εκκολαπτήρια επιχειρήσεων να επεκτείνουν τη στήριξή τους σε φορείς της κοινωνικής οικονομίας, ώστε να βελτιωθούν οι ευκαιρίες στήριξης της ετοιμότητας για επιχειρηματικές επενδύσεις. Το πιλοτικό πρόγραμμα «Better Incubation»⁵⁴ που δρομολόγησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να χρησιμεύσει ως πηγή έμπνευσης.

Διεύρυνση της ελκυστικότητας της επιχειρηματικότητας

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα και η κοινωνική οικονομία μπορούν να είναι ιδιαίτερα ελκυστικές για τους νέους, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, τις γυναίκες και άλλους υποεκπροσωπούμενους επιχειρηματίες. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η επικράτηση γυναικών επιχειρηματιών είναι υψηλότερη στην κοινωνική επιχειρηματικότητα απ' ό,τι στη συμβατική επιχειρηματικότητα⁵⁵, όπου η γυναικεία παρουσία αντιστοιχεί σε ποσοστό μόλις 30 %⁵⁶. Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα εν λόγω εναλλακτικά επιχειρηματικά μοντέλα θα μπορούσε να βελτιώσει την ελκυστικότητα της επιχειρηματικότητας γενικότερα και να συμβάλει στην ένταξη στην αγορά εργασίας. Οι **νεότερες γενιές** επιδεικνύουν μεγάλο ενδιαφέρον για τη βιώσιμη ανάπτυξη και, ως εκ τούτου, η κοινωνική οικονομία μπορεί να τις ενδιαφέρει. Τα τελευταία χρόνια, η εκπαίδευση σε θέματα επιχειρηματικότητας είναι περισσότερο διαδεδομένη στα εκπαιδευτικά συστήματα. Ωστόσο, τα επιχειρηματικά μοντέλα της κοινωνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιριστικών μορφών, εξακολουθούν να απέχουν πολύ από το να αποτελούν πάγια συνιστώσα όλων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων επιχειρηματικότητας και των μαθημάτων διοίκησης επιχειρήσεων.

Η Επιτροπή:

- **θα δημιουργήσει μια νέα Ακαδημία Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα των Νέων** το 2022 στο πλαίσιο του EKT+. Θα προωθήσει την επιχειρηματικότητα των νέων, μεταξύ άλλων για γυναίκες και κοινωνικούς επιχειρηματίες, μέσω της συνεργασίας με εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής και δίκτυα επιχειρηματικότητας των νέων

⁵³ <https://www.fi-compass.eu/>

⁵⁴ <https://betterincubation.eu/>

⁵⁵ ΟΟΣΑ, *Women's Social Entrepreneurship and Innovation*, Huysentruyt M., Παρίσι, 2014.

⁵⁶ <https://www.eib.org/en/publications/why-are-women-entrepreneurs-missing-out-on-funding-executive-summary>

– **θα προωθήσει την αμοιβαία μάθηση μεταξύ επιχειρηματιών της κοινωνικής οικονομίας με την καλύτερη προώθηση του προγράμματος «Erasmus Νέοι Επιχειρηματίες»⁵⁷ στα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας.**

Η Επιτροπή θα εξετάσει τρόπους για την προώθηση συνεργειών μεταξύ των διαφόρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ για τον προσδιορισμό επιτυχημένων έργων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να επεκταθούν σε κοινωνικές επιχειρήσεις.

Η Επιτροπή καλεί τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να αξιοποιήσουν πλήρως τα ευρωπαϊκά μέσα, όπως την πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια»⁵⁸, για την τόνωση της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας.

4.2. Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, εκτιμάται ότι τουλάχιστον 2,5 δις. EUR κινητοποιήθηκαν από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για τη στήριξη της κοινωνικής οικονομίας⁵⁹. Συνολικά, **φιλοδοξία της Επιτροπής είναι να αυξήσει το επίπεδο στήριξης για την περίοδο 2021-2027**. Αναμένεται να κινητοποιηθούν περισσότερες επενδύσεις, χάρη στο υψηλότερο αναμενόμενο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα του InvestEU και στην ενισχυμένη στήριξη για την επίτευξη κοινωνικού αντικτύπου και καινοτομίας. Άλλα προγράμματα της ΕΕ θα προσφέρουν ειδική ή έμμεση στήριξη στην κοινωνική οικονομία· σε αυτά περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, το σκέλος «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία» του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+, το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το πρόγραμμα για την ενιαία αγορά, το Erasmus+, το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» και το πρόγραμμα LIFE. Σε εθνικό επίπεδο, η χρηματοδότηση από την ΕΕ θα είναι διαθέσιμη κυρίως μέσω των ταμείων της πολιτικής συνοχής και του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Μετά τη στοχευμένη στήριξη που παρέχεται σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, κυρίως μέσω του Προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI)⁶⁰, περισσότεροι διαμεσολαβητές και επενδυτές είναι ενήμεροι για τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιχειρήσεων, και παρέχουν επιστρεπτέα χρηματοδότηση και στήριξη επιχειρηματικής ανάπτυξης για την κάλυψη των αναγκών τους. Οι «ηθικές τράπεζες» έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό. Επίσης, η σήμανση για τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας (ETKE)⁶¹ έδωσε στους επενδυτές τη δυνατότητα να εντοπίζουν εύκολα τα ταμεία που επενδύουν σε κοινωνικές επιχειρήσεις.

⁵⁷ <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>

⁵⁸ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_el

⁵⁹ Η εκτίμηση αυτή αντικατοπτρίζει μόνο τη στήριξη που προορίζεται για την κοινωνική οικονομία. Άλλα γενικά μέτρα της ΕΕ (π.χ. στήριξη των ΜΜΕ ή της καινοτομίας) ωφέλησαν την κοινωνική οικονομία, αλλά δεν αντικατοπτρίζονται στα ποσά αυτά.

⁶⁰ Μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της πρόσβασης των κοινωνικών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση δρομολογήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος EaSI κατά την περίοδο 2014-2020. Η στήριξη περιλάμβανε εγγυήσεις δανείων, επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών, επιχορηγήσεις για τη δημιουργία αγορών κοινωνικής χρηματοδότησης και για τη μείωση του κόστους συναλλαγών των επενδύσεων, καθώς και συμβουλευτική στήριξη.

⁶¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 346/2013 σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ο τομέας της μικροχρηματοδότησης σημείωσε επίσης σημαντική ανάπτυξη στην ΕΕ και στις γειτονικές χώρες. Πολλά ιδρύματα μικροχρηματοδότησης αποτελούν μέρος της κοινωνικής οικονομίας, με ειδική κοινωνική αποστολή να βοηθούν άτομα από ευάλωτες ομάδες και άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα να δημιουργήσουν επιχειρήσεις και, επομένως, θέσεις εργασίας για τους ίδιους και για άλλους. Συνολικά, η χρήση χρηματοπιστωτικών προϊόντων, όπως εγγυήσεων, έχει αποδειχθεί αποτελεσματικός τρόπος κινητοποίησης ιδιωτικής χρηματοδότησης για τις κοινωνικές επιχειρήσεις τόσο από συμβατικούς επενδυτές όσο και από επενδυτές του φιλανθρωπικού τομέα.

Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη, η ανάλυση των αγορών χρηματοδότησης κοινωνικών επιχειρήσεων αποκάλυψε μια συνεχιζόμενη αναντιστοιχία μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς επιστρεπτέας χρηματοδότησης για κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη, όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση με δανειακά και ίδια κεφάλαια. Στον τομέα της χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων, το χρηματοδοτικό έλλειμμα εκτιμήθηκε σε σχεδόν 1 δισ. EUR ετησίως σε ολόκληρη την Ευρώπη⁶², ενώ στον τομέα της μικροχρηματοδότησης το έλλειμμα εκτιμήθηκε σε 12,9 δισ. EUR ετησίως σε ολόκληρη την ΕΕ⁶³. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ και εντός των χωρών. Γενικά, υπάρχει ακόμη μεγάλο περιθώριο βελτίωσης της προσαρμοσμένης προσφοράς χρηματοδότησης για τα διάφορα στάδια του κύκλου ζωής των επιχειρήσεων (π.χ. πριν από τη λειτουργία, έναρξη λειτουργίας, μεγέθυνση).

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή:

- **το 2022 θα δημιουργήσει νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU, με στόχο την κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης για την κάλυψη των αναγκών των κοινωνικών επιχειρήσεων σε διάφορα στάδια ανάπτυξης. Τα προϊόντα αυτά θα περιλαμβάνουν εγγυήσεις για την παροχή πρόσβασης σε πιστώσεις για κοινωνικές επιχειρήσεις και πολύ μικρές επιχειρήσεις, επενδύσεις μετοχικού και οιονεί μετοχικού κεφαλαίου σε κοινωνικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται με γνώμονα τον αντίκτυπο, καθώς και επενδύσεις κεφαλαίου σε χρηματοοικονομικούς διαμεσολαβητές⁶⁴. Ο συμβουλευτικός κόμβος InvestEU θα παρέχει στήριξη σε χρηματοοικονομικούς διαμεσολαβητές⁶⁵.**

Τα ιδρύματα αποτελούν μέρος της κοινωνικής οικονομίας και διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην παροχή επιχορηγήσεων για την κοινωνική οικονομία, την

⁶² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Social enterprise finance market: analysis and recommendations for delivery options (Αγορά χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων: ανάλυση και συστάσεις για επιλογές χορήγησης)*, Spiess-Knafl W. και Scheck B, Λουξεμβούργο, 2019.

⁶³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Microfinance in the European Union: Market analysis and recommendations for delivery options in 2021-2027 (Η μικροχρηματοδότηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: ανάλυση αγοράς και συστάσεις για επιλογές χορήγησης την περίοδο 2021-2027)*, Λουξεμβούργο, 2020.

⁶⁴ Εκτός από τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που αναφέρονται στην παρούσα δράση, η Επιτροπή θα αξιολογεί τακτικά τις ελλείψεις της αγοράς και τις καταστάσεις μη ικανοποιητικής αξιοποίησης των επενδύσεων που αντιμετωπίζουν οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας όσον αφορά τόσο τη χρηματοδότηση από δανειακά όσο και από ίδια κεφάλαια, και θα αναπτύσσει, όπου απαιτείται, ελέγχους της αγοράς και, εφόσον προκύπτουν αποδεικτικά στοιχεία, καινοτόμα πιλοτικά χρηματοπιστωτικά προϊόντα.

⁶⁵ Οι επιλέξιμοι χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές αναφέρονται στο τμήμα 6.4.2.1. του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2021/1078 της Επιτροπής, της 14ης Απριλίου 2021, για τον καθορισμό των επενδυτικών κατευθυντήριων γραμμών για το ταμείο InvestEU.

κοινωνική καινοτομία και άλλους στόχους πολιτικής της ΕΕ. Φιλανθρωπικοί φορείς ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο να πραγματοποιήσουν επενδύσεις που συνδέονται με κάποια αποστολή, μεταξύ άλλων σε οργανισμούς της κοινωνικής οικονομίας. Για την αξιοποίηση των εν λόγω δυνατοτήτων, **η Επιτροπή αξιολογεί τη θέσπιση ειδικών μηχανισμών πραγματοποίησης κοινών επενδύσεων με ιδρύματα και φιλανθρωπικούς οργανισμούς σε στοχευμένους τομείς για την εκπλήρωση αποστολής**, με στόχο τη διοχέτευση πρόσθετων κεφαλαίων για τη βιωσιμότητα, την ένταξη, την κοινωνική καινοτομία, τη στέγαση και την έλλειψη στέγης, την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και την ανάπτυξη οικοσυστημάτων κοινωνικού αντικτύπου. Στο σχέδιο δράσης της για τα μέσα ενημέρωσης και τον οπτικοακουστικό τομέα⁶⁶, η Επιτροπή ανακοίνωσε ήδη τη δημιουργία πιλοτικού μέσου με βάση ίδια κεφάλαια μέσω του InvestEU για τη στήριξη του τομέα των ειδησεογραφικών μέσων ενημέρωσης.

Ανάλογα με το συμφέρον της αγοράς, ο συμβουλευτικός κόμβος InvestEU μπορεί να στηρίζει τη δημιουργία πλατφορμών διασυνοριακών επενδύσεων οι οποίες θα συγκεντρώνουν εταίρους που ενδιαφέρονται για επενδύσεις στην κοινωνική οικονομία.

Για να συμπληρώσει την παραπάνω βασική δράση, η Επιτροπή:

- σε συνεργασία με τους εταίρους υλοποίησης του InvestEU, **θα διασφαλίσει ότι οι χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές του InvestEU που παρέχουν χρηματοδότηση σε κοινωνικές επιχειρήσεις είναι εύκολο να εντοπιστούν από τους δυνητικούς δικαιούχους**, μεταξύ άλλων μέσω της πύλης InvestEU και της πύλης για την κοινωνική οικονομία·
- **θα συμπληρώσει τα χρηματοδοτικά μέσα με την παροχή επιχορηγήσεων για τη δημιουργία αγορών χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων** στην Ευρώπη μέσω της στήριξης της θέσπισης νέων χρηματοδοτικών μέσων και προγραμμάτων επενδυτικής ετοιμότητας·
- **θα συμπληρώσει τα μέσα επενδύσεων μετοχικού κεφαλαίου με την παροχή επιχορηγήσεων**, με στόχο τη μείωση του κόστους συναλλαγών για επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων σε κοινωνικές επιχειρήσεις·
- **θα στηρίξει τα δίκτυα της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μικροχρηματοδότησης και της χρηματοδότησης κοινωνικών επιχειρήσεων** με στόχο τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης και της σήμανσης της χρηματοδότησης της ΕΕ, τη βελτίωση των ικανοτήτων των οργανισμών-μελών και την παροχή έρευνας και δεδομένων.

Πέραν της ανάπτυξης νέων μέσων, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να θεσπίσουν συστημικά μέτρα για την ενίσχυση της διαθέσιμης χρηματοδότησης. Στις υφιστάμενες πρωτοβουλίες περιλαμβάνεται η δυνατότητα των εργαζομένων να συνεισφέρουν σε κοινωνικά προσανατολισμένα συνταξιοδοτικά ταμεία και συστήματα αποταμίευσης.

Επίσης, **η βελτίωση της κατανόησης και της χρήσης μεθοδολογιών μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου** μπορεί να δώσει στην κοινωνική οικονομία τη δυνατότητα να κοινοποιεί ευκολότερα τον αντίκτυπό της και να έχει πιο εύκολη πρόσβαση σε χρηματοδότηση με γνώμονα την επίτευξη αντικτύπου. Υπάρχουν πολλές μεθοδολογίες, αλλά οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας αναφέρουν ότι η ποικιλία των διαθέσιμων εργαλείων και πόρων μπορεί να είναι αποθαρρυντική και να εγείρει δυσκολίες όσον

⁶⁶ COM(2020) 784 final.

αφορά την εύρεση της καταλληλότερης μεθόδου, ειδικότερα στην περίπτωση μικρότερων ή λιγότερο έμπειρων φορέων. Οι προσεγγίσεις για τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου θα πρέπει να είναι καλά μελετημένες, αναλογικές και προσαρμοσμένες στην ποικιλομορφία των παραγόντων, στο μέγεθος και στο στάδιο ανάπτυξης.

Η Επιτροπή:

- **θα στηρίξει την ανάπτυξη της μέτρησης και της διαχείρισης του κοινωνικού αντικτύπου** μέσω της χαρτογράφησης και της επανεξέτασης των υφιστάμενων πρακτικών και της δρομολόγησης προγραμμάτων κατάρτισης για τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας, με σκοπό τη βελτίωση της κατανόησης και τη διευκόλυνση της εφαρμογής τέτοιων πρακτικών. Επίσης, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη για την ανάπτυξη απλών τυποποιημένων μεθοδολογιών για την αξιολόγηση του κοινωνικού αντικτύπου των φορέων της κοινωνικής οικονομίας στην ΕΕ το 2023.

Το σχέδιο έκθεσης της πλατφόρμας για τη βιώσιμη χρηματοδότηση υποστηρίζει ότι, δεδομένης της πανδημίας και των αναπάντητων κοινωνικών ερωτημάτων όσον αφορά τη βιώσιμη μετάβαση, είναι σημαντικό να προσδιοριστούν οι οικονομικές δραστηριότητες και οι φορείς που συμβάλλουν στην προώθηση κοινωνικών στόχων. Η πλατφόρμα επισημαίνει ότι η κοινή καθοδήγηση σχετικά με την κοινωνική ταξινόμηση θα μπορούσε να αυξήσει τη διαφάνεια των επενδύσεων και να αποτρέψει την υιοθέτηση ψευδεπίγραφης κοινωνικής ταυτότητας. Όπως απαιτείται από τον κανονισμό για την ταξινόμηση και όπως αναφέρεται στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, **η Επιτροπή θα εκπονήσει έκθεση σχετικά με την πιθανή επέκταση της ταξινόμησης της ΕΕ για τη βιώσιμη χρηματοδότηση σε κοινωνικούς στόχους.**

4.3. Μεγιστοποίηση της συμβολής της κοινωνικής οικονομίας στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση φιλοδοξεί να καταστεί η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050, χωρίς να αφήνει κανέναν στο περιθώριο. Η εν λόγω φιλοδοξία, καθώς και η ανάγκη ανάσχεσης της απώλειας βιοποικιλότητας, μείωσης της ρύπανσης και βελτίωσης της βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων, βρίσκονται στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Η Επιτροπή έχει προτείνει δέσμη νομοθετικών μέτρων⁶⁷ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Επίσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή δρομολόγησε το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα⁶⁸ για τη στήριξη των κλιματικών δεσμεύσεων των πολιτών και των οργανισμών με άμεσα οφέλη και για την κοινωνική οικονομία.

Επίσης, στόχος της ευρωπαϊκής ψηφιακής μετάβασης είναι να δώσει τη δυνατότητα στα άτομα και τις επιχειρήσεις να επωφεληθούν από ένα ανθρωποκεντρικό και βιώσιμο ψηφιακό μέλλον με περισσότερη ευημερία⁶⁹. Ειδικότερα, ένας από τους στόχους του σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων είναι ότι

⁶⁷ COM(2021) 550 final.

⁶⁸ COM(2020) 788 final.

⁶⁹ COM(2021) 118 final.

τουλάχιστον το 80 % των ατόμων ηλικίας 16-74 ετών θα πρέπει να διαθέτουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες.

Η κοινωνική οικονομία συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση με την ανάπτυξη βιώσιμων πρακτικών, αγαθών και υπηρεσιών για τη βιομηχανική ανάπτυξη, για παράδειγμα στους τομείς της κυκλικής οικονομίας, της βιολογικής γεωργίας, της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της στέγασης και της κινητικότητας. Με τον τρόπο αυτόν, αυξάνει επίσης τη δυνατότητα αποδοχής αλλαγών συμπεριφοράς που συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. **Πολλές από αυτές τις λύσεις είναι συμπεριληπτικές, καθώς καλύπτουν όσους επηρεάζονται περισσότερο από την πράσινη μετάβαση ή αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες προσαρμογής σε αυτήν**, για παράδειγμα μέσω της κατάρτισης και της επανειδίκευσης των εργαζομένων, της παροχής ευκαιριών απασχόλησης σε τομείς που επιδεικνύουν ενδιαφέρον για το περιβάλλον και της ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων. Η συμβολή αυτή είναι ζωτικής σημασίας, δεδομένου ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις δεν δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στον τομέα της προσαρμογής.

Οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας που επιδιώκουν να επιτύχουν τόσο κοινωνικό όσο και περιβαλλοντικό αντίκτυπο αναφέρουν ότι είναι αναγκαίο να στηριχθούν ο προσδιορισμός και η εφαρμογή πιο οικολογικών πρακτικών, καθώς και η ανάπτυξη ικανοτήτων και γνώσεων, μεταξύ άλλων σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων.

Η κοινωνική οικονομία στηρίζει εξίσου σημαντικά τη δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ψηφιακή μετάβαση. Για παράδειγμα, οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας που εφαρμόζουν την προσέγγιση «Tech4good» αναπτύσσουν ψηφιακές τεχνολογίες (π.χ. τεχνολογία καταμεμημένου καθολικού, μαζικά δεδομένα, τεχνητή νοημοσύνη, υποστηρικτική τεχνολογία) για την επίτευξη οικολογικού ή κοινωνικού αντικτύπου⁷⁰. Στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας, αναδύονται νέα ψηφιακά επιχειρηματικά μοντέλα, για παράδειγμα στη συνεργατική οικονομία και την οικονομία των πλατφορμών. Οι συνεταιρισμοί πλατφορμών αποτελούν παράδειγμα συμμετοχικών επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ψηφιακές πλατφόρμες για να διευκολύνουν τη συμμετοχή των πολιτών και την πώληση τοπικά παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, με στόχο την επίτευξη καλύτερων συνθηκών εργασίας για τα μέλη τους. Γενικότερα, οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να λειτουργήσουν ως μοχλός, διευκολύνοντας την αναπαραγωγή και τη μεγέθυνση επιτυχημένων πρωτοβουλιών κοινωνικής οικονομίας στα διάφορα κράτη μέλη και στην ενιαία αγορά. Επίσης, οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση των εργασιακών διαδικασιών των φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Η επεξεργασία, η διαχείριση και η συλλογή δεδομένων δεν αποτελούν ακόμη διαδεδομένες πρακτικές εντός των φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, πρωτοπόρες ψηφιακές κοινωνικές επιχειρήσεις παρέχουν δυνατότητα πραγματοποίησης της ψηφιακής μετάβασης, καθιστώντας την τεχνολογία προσαρμόσιμη, οικονομικά προσιτή και προσβάσιμη, για παράδειγμα μέσω ψηφιακών κοινών πόρων και τεχνολογιών ανοικτού κώδικα.

Η δυνατότητα εφαρμογής των επιχειρηματικών μοντέλων της κοινωνικής οικονομίας ως παραγόντων της πράσινης μετάβασης και η αντιμετώπιση των αναγκών τους όσον αφορά την υιοθέτηση της ψηφιακής τεχνολογίας, καθώς και τις τεχνολογικές λύσεις και την

⁷⁰ Calderini M., Chiodo V., Gerli F., Pasi G., *Social-Tech Entrepreneurs: Building Blocks of a New Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

πρόσβαση σε δεδομένα χωρίς αποκλεισμούς, θα είναι καίριας σημασίας για την ανάκαμψή τους μετά την πανδημία COVID και τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητά τους.

Η Επιτροπή:

- **θα δρομολογήσει μια πορεία μετάβασης για το βιομηχανικό οικοσύστημα «Εγγύτητα και κοινωνική οικονομία»** για την περαιτέρω συνεργασία με δημόσιες αρχές και ενδιαφερόμενα μέρη για ένα ενισχυμένο και ανθεκτικότερο οικοσύστημα κοινωνικής οικονομίας στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Η πορεία μετάβασης θα συμβάλει επίσης στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης στον εν λόγω τομέα⁷¹.
- **θα στηρίξει τη διακρατική συνεργασία για την ενίσχυση της ικανότητας της κοινωνικής οικονομίας να υιοθετεί και να αναπτύσσει πιο οικολογικές πρακτικές, προϊόντα και υπηρεσίες, και να βελτιώνει τις ψηφιακές ικανότητές τους**.
- θα δρομολογήσει δράση για **καινοτόμο χρηματοδότηση στο Εργαστήριο του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους** με στόχο τη δημιουργία πιλοτικού έργου για την κινητοποίηση φιλανθρωπικών συνεισφορών.
- **θα αναπτύξει κώδικα δεοντολογίας για τη χρήση και τη διαχείριση δεδομένων στην κοινωνική οικονομία, σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, για τη στήριξη της υιοθέτησης δεδομένων και τεχνολογιών.**

Επίσης, η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι οι σχετικές δομές στήριξης των επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα ανταλλάσσουν εμπειρίες όσον αφορά τον τρόπο παροχής προσαρμοσμένης στήριξης στους φορείς της κοινωνικής οικονομίας. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο επιταχυντής ψηφιακού μετασχηματισμού (Digital Transformation Accelerator) στο πλαίσιο του προγράμματος για τους ευρωπαϊκούς κόμβους ψηφιακής καινοτομίας και το δίκτυο «Enterprise Europe Network».

Δεδομένου ότι η κοινωνική οικονομία έχει ισχυρές τοπικές ρίζες, οι δημόσιες αρχές, η κοινωνία των πολιτών, τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας και οι συμβατικές επιχειρήσεις έχουν το περιθώριο να αναπτύξουν τοπικές πράσινες συμφωνίες και να συγκεντρώσουν πόρους για επενδύσεις και καινοτομία σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, ώστε να διασφαλιστεί μια δίκαιη μετάβαση με οφέλη σε τοπικό επίπεδο.

Η Επιτροπή:

- **θα συνεργαστεί με πόλεις για την ανάπτυξη τοπικών πράσινων συμφωνιών ή δράσεων για την οικολογική συμμετοχή στα κοινά**, ενισχύοντας τη συμμετοχή των φορέων της κοινωνικής οικονομίας και των κοινοτήτων στο Σύμφωνο των Δημάρχων της ΕΕ, στην Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία, στην πρωτοβουλία «Intelligent Cities Challenge» (Πρόκληση των ευφών πόλεων) και στην πρωτοβουλία για τις κυκλικές πόλεις και περιφέρειες, στην Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης, στο Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και στο ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα.

⁷¹ Βλ. SWD(2021) 982.

Η συμβολή της κοινωνικής οικονομίας είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη για την ανάπτυξη μιας κυκλικής οικονομίας⁷², στο πλαίσιο της οποίας αποτελεί το έναυσμα για πρωτοπόμενες δραστηριότητες και επιχειρηματικά μοντέλα που διατηρούν την αξία των προϊόντων και των υλικών για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, μειώνουν τα απόβλητα, παρέχουν ευκαιρίες εξοικονόμησης κόστους στους πολίτες και δημιουργούν τοπικές θέσεις εργασίας, ιδίως σε δραστηριότητες επισκευής, επαναχρησιμοποίησης, ανταλλαγής και ανακύκλωσης. Οι εν λόγω προοπτικές μπορούν να προωθηθούν περαιτέρω με την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις δυνατότητες για μεγαλύτερη υιοθέτηση αυτών των πρακτικών και με την ενίσχυση συμπράξεων με συμβατικές επιχειρήσεις κατά μήκος των αλυσίδων αξίας και συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με τη συμμετοχή δημόσιων αρχών, ερευνητικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και φορέων της κοινωνικής οικονομίας.

Η Επιτροπή:

- θα εκδώσει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο στήριξης της υιοθέτησης και των συμπράξεων για την κυκλική οικονομία μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων και άλλων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των συμβατικών επιχειρήσεων, και θα αυξήσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με την κοινωνική οικονομία στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πλατφόρμας ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία, του δικτύου Enterprise Europe Network και άλλων δικτύων.

Οι εταίροι της κοινωνικής οικονομίας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην παροχή κοινωνικής στέγασης, συνεταιριστικής στέγασης και στρατηγικών αστικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, αντιμετωπίζουν ετήσιο επενδυτικό έλλειμμα ύψους 57 δισ. EUR⁷³, το οποίο έχει αρνητικές συνέπειες όσον αφορά τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε στέγαση και τον οικολογικό προσανατολισμό του οικιστικού αποθέματος της ΕΕ. Μέσω της πρωτοβουλίας για την **οικονομικά προσιτή στέγαση**⁷⁴, η Επιτροπή θα ενισχύσει την ικανότητα ανακαίνισης κοινωνικής και οικονομικά προσιτής στέγασης, κινητοποιώντας διατομεακές συμπράξεις για την πιλοτική ανάπλαση 100 συνοικιών και προωθώντας ποιοτικές, βιώσιμες, προσβάσιμες και οικονομικά προσιτές κατοικίες.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της ΕΕ να συμπεριλάβουν την κοινωνική οικονομία στην ανάπτυξη των στρατηγικών τους στο πλαίσιο της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, καθώς και να αξιοποιήσουν καλύτερα την υπάρχουσα χρηματοδότηση για να καταστήσουν δυνατή την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση της κοινωνικής οικονομίας.

4.4. Ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας

Η **κοινωνική καινοτομία** προσφέρει νέους τρόπους παραγωγής αγαθών, οργάνωσης και παροχής υπηρεσιών, καθώς και νέες μορφές συμμετοχής των πολιτών που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες κοινωνικές ανάγκες ή κοινωνικές προκλήσεις⁷⁵.

⁷² COM(2020) 98 final και επικείμενη σύνοψη πολιτικής του ΟΟΣΑ με τίτλο *Supporting the social economy's contribution to the circular economy for a green and inclusive transition* (αναμένεται δημοσίευση στις αρχές του 2022).

⁷³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe (Ενίσχυση των επενδύσεων σε κοινωνικές υποδομές στην Ευρώπη)*. Έκθεση της ειδικής ομάδας υψηλού επιπέδου για τις επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές στην Ευρώπη, L. Fransen, G. del Bufalo και E. Reviglio, Λουξεμβούργο, 2018.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_en

⁷⁵ <https://eusic.challenges.org/the-european-social-innovators-insight-report/2021>

Αλλάζει τις κοινωνικές σχέσεις και μπορεί να προσφέρει νέες προσεγγίσεις πολιτικής, επιφέροντας δυναμικά συστημικές αλλαγές. Δεδομένου ότι λειτουργούν από τη βάση προς την κορυφή και είναι κοντά στις κοινότητες, στους πολίτες και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας δύνανται να βρίσκουν καινοτόμες λύσεις⁷⁶.

Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή έχει δρομολογήσει διάφορες πρωτοβουλίες για την προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας (π.χ. μέσω του προγράμματος «Ορίζων 2020», συμπεριλαμβανομένων του Ευρωπαϊκού Διαγωνισμού Κοινωνικής Καινοτομίας, του προγράμματος EaSI ή του ΕΚΤ). Παρέχεται επίσης στήριξη για συμβάσεις κοινωνικών αποτελεσμάτων ως ένας τρόπος πειραματισμού σε θέματα κοινωνικής καινοτομίας και χρηματοδότησης⁷⁷. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις πρωτοβουλίες αυτές και θα δημιουργήσει μια ευρωπαϊκή κοινότητα κοινωνικών φορέων καινοτομίας για την προώθηση της μάθησης από ομοτίμους και των κοινών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, επεκτείνοντας το δίκτυο των συμμετεχόντων στον Ευρωπαϊκό Διαγωνισμό Κοινωνικής Καινοτομίας.

Ωστόσο, η μεγέθυνση των κοινωνικών καινοτομιών εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, μεταξύ άλλων όσον αφορά την επιτυχημένη χρησιμοποίησή τους από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, την εύρεση εταίρων σε άλλες περιοχές, είτε σε εθνικό επίπεδο είτε στο εξωτερικό, και την προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες των λύσεων που αναπτύσσονται σε άλλες περιοχές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να χάνονται ευκαιρίες επίτευξης συστημικού αντικτύπου και πλήρους αξιοποίησης των προοπτικών της αρχικής επένδυσης (συχνά συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας χρηματοδότησης). Η Επιτροπή στηρίζει τη δημιουργία εθνικών κέντρων ικανοτήτων για κοινωνική καινοτομία, προκειμένου να ενισχυθούν οι ικανότητες καινοτομίας, μεταξύ άλλων, των φορέων της κοινωνικής οικονομίας και νέων κοινωνικών επιχειρηματιών⁷⁸. Υπάρχει επίσης περιθώριο ενίσχυσης των συνεργασιών μεταξύ του δημόσιου τομέα, φιλανθρωπικών φορέων και κοινωνικών επενδυτικών φορέων, με στόχο την καλύτερη κινητοποίηση των διαθέσιμων πόρων και τη διευκόλυνση της υιοθέτησης και της αναπαραγωγής της κοινωνικής καινοτομίας.

Η Επιτροπή:

- θα ενισχύσει την κοινωνική καινοτομία μέσω μιας νέας προσέγγισης διακρατικής συνεργασίας στο πλαίσιο του ΕΚΤ+. Το 2022 θα συσταθεί **ένα νέο «Ευρωπαϊκό Κέντρο Ικανοτήτων για την Κοινωνική Καινοτομία»**. Θα οργανώνει την αμοιβαία μάθηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων για τις αρμόδιες αρχές και τις υποστηρικτικές δομές. Επίσης, θα δημιουργηθεί ένα νέο σύστημα επιχορηγήσεων που θα διευκολύνει τη μεταφορά και/ή τη μεγέθυνση της κοινωνικής καινοτομίας·
- **θα προτείνει το 2022 ένα Ευρωπαϊκό Καταλυτικό Ταμείο Κοινωνικής Καινοτομίας** στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», με τη συμμετοχή πολιτών, ακαδημαϊκών, επιχειρηματιών, φιλανθρωπικών φορέων, επενδυτών αντικτύπου και δημόσιων διοικήσεων, με στόχο τη στήριξη της αναπαραγωγής και

⁷⁶ Παραδείγματα αναφέρονται στο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο *Social innovation: inspirational practices supporting people throughout their lives (Κοινωνική καινοτομία: πρακτικές που δίνουν έμπνευση για τη στήριξη των ανθρώπων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους)*, Λουξεμβούργο, 2020.

⁷⁷ <https://eiah.eib.org/about/initiative-social-outcomes-contracting>

⁷⁸ <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/el/koinoniki-kainotomia-kai-diakratiki-synergasia>

της μεγέθυνσης επιτυχημένων κοινωνικών καινοτομιών για την προώθηση των στόχων των πέντε αποστολών της ΕΕ⁷⁹.

Επίσης, η Επιτροπή θα παρέχει επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την ευαισθητοποίηση και τη διευκόλυνση της πρόσβασης των κοινωνικών επιχειρηματιών στους πόρους των πανευρωπαϊκών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας.

5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΗΣ

Όπως φαίνεται από τις χώρες στις οποίες η κοινωνική οικονομία είναι πιο προηγμένη, η ενίσχυση της προβολής της, μεταξύ άλλων, μέσω της συλλογής κατάλληλων δεδομένων και στατιστικών, είναι καίριας σημασίας για την αναγνώριση και την ανάπτυξη της.

Από το 2011 η Επιτροπή έχει συμβάλει στην ενίσχυση της προβολής και του προφίλ της κοινωνικής οικονομίας, των κοινωνικών επιχειρήσεων και της κοινωνικής καινοτομίας σε ολόκληρη την ΕΕ μέσω διαφόρων δράσεων, ειδικότερα όσον αφορά τη χρηματοδότηση ή την έρευνα⁸⁰. Επίσης, στα κράτη μέλη, οι δημόσιες αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν αναλάβει ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της προβολής και της κατανόησης της κοινωνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων ειδικών σημάτων και μηχανισμών πιστοποίησης ή εκστρατειών επικοινωνίας μεγάλης κλίμακας.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι **το ευρύ κοινό, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των μειονεκτούντων ατόμων, των κοινωνικών εταίρων, των ενδιαφερόμενων μερών και των χρηματοδοτών, εξακολουθεί να μην έχει επαρκή επίγνωση του θετικού αντικτύπου της κοινωνικής οικονομίας**⁸¹. Δεδομένου ότι αυτό επηρεάζει την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών στήριξης και ευκαιριών στην αγορά, η ενίσχυση της προβολής της κοινωνικής οικονομίας πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει το παρόν σχέδιο δράσης για να συνεργαστεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλα τα επίπεδα προκειμένου να διατηρηθεί η δυναμική.

Η Επιτροπή:

- θα διεξάγει τακτικές δραστηριότητες επικοινωνίας στο πλαίσιο μιας μακροπρόθεσμης επικοινωνιακής προσέγγισης, με έμφαση στον ρόλο και στις ιδιαιτερότητες της κοινωνικής οικονομίας, μεταξύ άλλων σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/missions-horizon-europe_en

⁸⁰ Παραδείγματα αποτελούν η σήμανση για τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 346/2013], η ολοκληρωμένη μελέτη χαρτογράφησης των κοινωνικών επιχειρήσεων και των οικοσυστημάτων τους στην Ευρώπη που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2020, καθώς και ο Ευρωπαϊκός Διαγωνισμός Κοινωνικής Καινοτομίας (<https://eusic.challenges.org/>).

⁸¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Impact of the Commission's Social Business Initiative (SBI) and its follow-up actions [Αντίκτυπος της πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (SBI) της Επιτροπής και των οικείων δράσεων επακολούθησης]*, Haarich, S., Holstein, F., Spule, S., Galera, G., Franchini, B., Borzaga, C., Chiomento, S., Spiess-Knafl, W., Scheck, B., Salvatori, G., Λουξεμβούργο, 2020.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης τη διοργάνωση τακτικών συνόδων κορυφής για την κοινωνική οικονομία από τα κράτη μέλη και άλλους φορείς.

Η ύπαρξη σχετικών δεδομένων και στατιστικών είναι επίσης καίριας σημασίας για την καλύτερη κατανόηση των επιχειρηματικών μοντέλων της κοινωνικής οικονομίας και τη διασφάλιση τεκμηριωμένης πολιτικής. Ωστόσο, **τα υφιστάμενα δεδομένα για την κοινωνική οικονομία συχνά είναι σπάνια, ελλιπή και δύσκολα συγκρίσιμα.** Για παράδειγμα, λίγα μόνο κράτη μέλη έχουν προσαρμόσει τα οικεία εθνικά λογιστικά συστήματα ώστε να συλλέγουν συμπληρωματικά δεδομένα («δορυφορικούς λογαριασμούς») σχετικά με την κοινωνική οικονομία, παρά τη χρηματοδοτική στήριξη που διατίθεται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ως εκ τούτου, υπάρχει έλλειψη στατιστικών στοιχείων σχετικά με το μέγεθος, το εργατικό δυναμικό, την ανάπτυξη και τις προκλήσεις της κοινωνικής οικονομίας. Σε επίπεδο ΕΕ, ορισμένες συγκριτικές αλλά μη εξαντλητικές διαδικασίες συλλογής δεδομένων παρείχαν εκτιμήσεις, αλλά απαιτείται η επικαιροποίησή τους⁸². Υπάρχει επίσης έλλειψη στοιχείων σχετικά με το δυνητικό μέγεθος και βάρος των φιλανθρωπικών δωρεών και τις δυνατότητες μόχλευσης τέτοιου είδους ιδιωτικών επενδύσεων για την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και άλλων στόχων πολιτικής της ΕΕ. Επομένως, η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τεκμηριωμένες πολιτικές, χαρτογραφώντας, συλλέγοντας και αναλύοντας ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με την κοινωνική οικονομία σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτό θα συμβάλει επίσης στην παρακολούθηση του βιομηχανικού οικοσυστήματος εγγύτητας και κοινωνικής οικονομίας.

Η Επιτροπή:

- **θα ξεκινήσει νέα μελέτη για τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με την κοινωνική οικονομία, η οποία θα καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ·**
- **θα ξεκινήσει ειδική μελέτη για τις φιλανθρωπικές δωρεές στην ΕΕ.**

Τέλος, **το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον για την κοινωνική οικονομία έχει αυξηθεί, αλλά ο διάλογος και η γόνιμη αλληλεπίδραση για την ανταλλαγή ιδεών με τους φορείς χάραξης πολιτικής θα μπορούσαν να βελτιωθούν.** Η Επιτροπή θα επιδιώξει να διευκολύνει τις εν λόγω ανταλλαγές.

6. Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Κατά την τελευταία δεκαετία, η Επιτροπή έλαβε σημαντικά μέτρα για την τόνωση της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Τα επιτεύγματα του παρελθόντος πρέπει να παγιωθούν και να ενισχυθούν, ώστε η ΕΕ να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προκύπτουν από τις δημογραφικές προκλήσεις και από την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, ενώ παράλληλα θα οικοδομεί μια δίκαιη,

⁸² Βλ., για παράδειγμα, Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union (Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση)*, Monzon J. L. και Chaves R., 2017 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Social enterprises and their ecosystems in Europe — Comparative synthesis report (Κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη — Συγκριτική συγκεφαλαιωτική έκθεση)*, Borzaga C., Galera G., Franchini B., Chiomento S., Nogales R. και Carini C., Λουξεμβούργο, 2020.

χωρίς αποκλεισμούς και ανθεκτική οικονομία ως μακροπρόθεσμη απάντηση στις συνέπειες της κρίσης της νόσου COVID-19.

Το παρόν σχέδιο δράσης παρέχει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο έως το 2030 για την περαιτέρω στήριξη της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας. Καθορίζει μια σειρά δράσεων που πρέπει να υλοποιηθούν σε συνδυασμό με την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των οικείων στόχων για την απασχόληση και τη μείωση της φτώχειας.

Η Επιτροπή θα επισημάνει τις δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας να δημιουργεί θέσεις εργασίας και να προωθεί την κοινωνική συνοχή στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και της εφαρμογής από τα κράτη μέλη των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση.

Το σχέδιο δράσης αναπτύχθηκε **σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας** και για την εφαρμογή του θα απαιτηθούν εξίσου η δέσμευση και η συνεργασία τους σε όλα τα επίπεδα —ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό, καθώς και διεθνές.

Η επιτυχημένη εφαρμογή θα εξαρτηθεί επίσης από τη συνεργασία με τα κράτη μέλη. **Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εγκρίνουν ή να επικαιροποιήσουν τις οικείες στρατηγικές και τα μέτρα για την κοινωνική οικονομία σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας.** Για τον σκοπό αυτόν, **καλεί τα κράτη μέλη να ορίσουν συντονιστές για την κοινωνική οικονομία** στα οικεία θεσμικά όργανα, με σκοπό να ηγούνται των στρατηγικών τους, να διασφαλίζουν τη συνοχή στη χάραξη πολιτικής σε όλες τις κυβερνητικές υπηρεσίες, καθώς και να διευκολύνουν την πρόσβαση στην ενωσιακή και εθνική χρηματοδότηση και τις επαφές με τις αρχές που διαχειρίζονται τα διαρθρωτικά ταμεία.

Η Επιτροπή θα συνδράμει τα κράτη μέλη στην προσπάθεια να καθορίσουν τις οικείες στρατηγικές και τα μέτρα για την κοινωνική οικονομία και θα στηρίξει το έργο των συντονιστών της κοινωνικής οικονομίας, με σκοπό την εφαρμογή και την επακολούθηση του παρόντος σχεδίου δράσης.

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης στενά με άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ, και, συγκεκριμένα, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, καθώς και με τον Ομίλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Η Επιτροπή καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας, τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ να εγκρίνουν το παρόν σχέδιο δράσης και να συμβάλουν ενεργά στην εφαρμογή του με την άμεση συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών της κοινωνικής οικονομίας. Θα συνεργαστεί με την οικεία ομάδα εμπειρογνομόνων για την κοινωνική οικονομία και τις κοινωνικές επιχειρήσεις, η οποία θα ανανεωθεί στο τέλος της τρέχουσας θητείας.

Η Επιτροπή θα προβεί σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου δράσης το 2025 και θα δημοσιεύσει έκθεση στην οποία θα αναφέρονται η πρόοδος και οι νέες εξελίξεις.

**ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ**

Υποβολή πρότασης για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την ανάπτυξη συνθηκών-πλαισίου για την κοινωνική οικονομία. (βλ. τμήμα 3.1)	2023
Διοργάνωση διαδικτυακών σεμιναρίων και εργαστηρίων για δημόσιους υπαλλήλους όσον αφορά διάφορους τομείς πολιτικής που σχετίζονται με την κοινωνική οικονομία. (βλ. τμήμα 3.1)	2022, 2023
Δρομολόγηση νέας πρωτοβουλίας στο πλαίσιο του προγράμματος για την ενιαία αγορά για τη στήριξη της δημιουργίας τοπικών και περιφερειακών συμπράξεων μεταξύ φορέων της κοινωνικής οικονομίας και συμβατικών επιχειρήσεων, ώστε να καταστεί δυνατή μια αγορά «κοινωνικών αγορών» μεταξύ επιχειρήσεων. (βλ. τμήμα 3.3)	2022
Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για κοινωνικούς επιχειρηματίες στα Δυτικά Βαλκάνια, στην Ανατολική Εταιρική Σχέση και στη Νότια Γειτονία, με την ανάληψη δράσεων για την προώθηση πρωτοβουλιών βάσης και τη στήριξη ενδιαμέσων φορέων για την ανάπτυξη χρηματοπιστωτικών προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των φορέων της κοινωνικής οικονομίας. (βλ. τμήμα 3.5)	2023
Δημιουργία νέας ενιαίας πύλης για την κοινωνική οικονομία της ΕΕ, με σκοπό την παροχή ενός σαφούς σημείου επαφής για τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνικής οικονομίας, άλλους σχετικούς φορείς και άτομα που αναζητούν πληροφορίες όσον αφορά τη σχετική χρηματοδότηση, τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες της ΕΕ. (βλ. τμήμα 4.1)	2023
Δημιουργία μιας νέας Ακαδημίας Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα των Νέων, η οποία θα προωθήσει την επιχειρηματικότητα των νέων, μεταξύ άλλων για γυναίκες και κοινωνικούς επιχειρηματίες, μέσω της συνεργασίας με εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής και δίκτυα επιχειρηματικότητας των νέων. (βλ. τμήμα 4.1)	2022
Δημιουργία νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU με στόχο την κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης για την κάλυψη των αναγκών των κοινωνικών επιχειρήσεων σε διάφορα στάδια ανάπτυξης. (βλ. τμήμα 4.2)	2022
Στήριξη της ανάπτυξης της μέτρησης και της διαχείρισης του κοινωνικού αντικτύπου για τη στήριξη των φορέων της κοινωνικής οικονομίας στην ΕΕ. (βλ. τμήμα 4.2)	2023
Δρομολόγηση μιας πορείας μετάβασης για το βιομηχανικό οικοσύστημα «Εγγύτητα και κοινωνική οικονομία» για την περαιτέρω συνεργασία με δημόσιες αρχές και ενδιαφερόμενα μέρη για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης σε αυτόν τον τομέα. (βλ. τμήμα 4.3)	2022
Ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας μέσω μιας νέας προσέγγισης διακρατικής συνεργασίας στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ και της δημιουργίας ενός νέου «Ευρωπαϊκού Κέντρου Ικανοτήτων για Κοινωνική Καινοτομία».	2022

(βλ. τμήμα 4.4)	
-----------------	--